

Mandtallet i Norge 1701

samt

Oplysninger om Folkemængdens Bevægelse i Norge

i det 16de og 17de Aarhundrede,

bearbejdet og udgivet

af

Tallak Lindstøl.

KRISTIANIA.

I Kommission hos Alb. Cammermeyer.

1887.

Pris: Kr. 1.00.

Mandtallet i Norge 1701

samt

Oplysninger om Folkemængdens Bevægelse i Norge

i det 16de og 17de Aarhundrede,

bearbejdet og udgivet

af

Tallak Lindstøl.

K R I S T I A N I A .

I Kommission hos Alb. Cammermeyer.

1887.

TRYKT I RINGVOLDS BOGTRYKKERI.

I n d h o l d .

	Side.
Forord.	
Indledning:	
1. Almindelige Bemærkninger	1
2. Uddrag af Listerne for de enkelte Amter	3
3. Folkemængdens Fordeling efter Stand	9
4. Do. Do. — Alder	12
5. Den beregnede Folkemængde 1701 og 1664—66	15
6. Norges Folkemængde i det 17de og 18de Aarhundrede	21
7. Mandtallet i Nedenæs Lehn 1701	24
Bilage	31
Tabeller:	
1. Folkemængden i 1701 stifts- og amtsvis, fordelt efter Stand	38
2. Folkemængden i 1701 fogderivis, fordelt efter Stand	39
3. Folkemængden i de enkelte Præstegjeld i 1701, fordelt efter Stand	40
4. Folkemængden i 1701 i de enkelte Sogne	44
5. Folkemængden 1701 i Stifter og Amter, fordelt efter Alder	46
6. Folkemængden i 1701 fogderivis, fordelt efter Alder	47
Tillægstabel: Folkemængden i Nedenæs Lehn 1701, fordelt efter Stand	48

F o r o r d .

Vaaren 1884 gjorde Hr. Rigsarkivar Birkeland mig opmærksom paa, at der blandt indsendte Dokumenter fra Kristianssands Stiftsarkiv var fundet et hidtil ubekjendt „Mandtall over Nedenæs Lehn“ for 1701. Af Mandtallet for nævnte Aar forefindes foruden for Nedenæs blot Tællingslister for det Vesten- og Nordenfjeldske, hvilke blandt Rentekammerets norske Afdeling i Femti-aarene blev overleveret Rigsarkivet fra Danmark. Da disse Lister hidtil har været ubearbejdet — deres Tilstedeværelse endog for de fleste ubekjendt — paatog jeg mig dette Arbejde.

Jeg kan imidlertid ikke gjøre Fordring paa, at Bearbejdelsen er udførlig, heller ikke, at det er en fuldstændig Udnyttelse af det foreliggende Materiale. Det er ikke en Privatmand givet, og allermindst den, der først i de senere Aar har syslet med Statistik, at udføre et saadant Arbejde med den Udførlighed, der havde været ønskelig. Den største Hindring laa fornemmelig deri, at en udførlig Bearbejdelse vilde have krævet mere Tid, end en Enkeltmand kan afse. Det maa imidlertid tilføies, at Afhandlingen ikke var blevet saa udførlig, som den er, hvis ikke Direktøren for det statistiske Centralbureau, Hr. A. N. Kiær, med megen Velvilje havde givet Raad og Vink under Bearbejdelsen. Saavel Hr. Kiær som Hr. Sekretær Boye Strøm, der ligeledes har støttet mit Arbejde, aflægges herved min forbindtligste Tak.

Kristiania, Februar 1887.

Tallak Lindstøl.

1. Almindelige Bemærkninger.

Ved kongelig Resolution, dateret Jægersborg Slot 26de Juli 1701, udfærdigedes Ordre til Vicestatholderen, Stiftsbefalingsmændene, Biskoperne m. fl. Embedsmænd om snarest muligt at optage et nøiagtigt Mandtal over alle Mandspersoner i Norge. Denne Tælling foregik allerede i September Maaned s. A. undtagen i de nordligste Landsdele, hvor den først fandt Sted i Marts og April det følgende Aar.

Om Tællingens Formaaal samt hvilke Regler, der skulde befølges under samme, henvises til den kgl. Res. (trykt som Bilag). Hvorledes Forordningen er gennemført, kan sees af enkelte Listers Følgeskrivelser. Blandt de udførligste af disse kan nævnes Skrivelsen fra Hetland, dateret Stavanger 25de August 1701: "Efter Forbenævnte Deres Kongl. Majts: Allernaadigste Befahling, og wiidere, fra Welbaarne Hr: *Estatz*-Raad og Stiftsbefahlingsmand, Sambt Welædle Høy Ærværdige Hr: Bischoppen, paafuldte *ordres*, Hafver Vj undertegnede Sammenføyed os, og med Allerunderdanigste pligtschyldig Troeschab, (efter foregaaende nøye *inquisition* og wiidere Udforschning hos Almuen Self) Allerunderdanigst forfatted dette Rigtige Mandtal, paa alt ded udj Stawanger-Præstegield, Wor Frue-Sougn og underliggende Annex Ranneberg befindende Mandskab, Unge og Gamle, og effter dend Kundschaab, Vj derom Kundet Erholde, Med goed Samwittighed ej wiide, Nogen at were udeladt eller forduldt, Bekræftes — — — —."

Med enkelte Undtagelser er Listerne udfærdigede af Sognepræsten, Fogden og Sorenskriveren inden Vedkommendes Embedsdistrikt. Derved opnaedes en større Enhed i Listerne for hvert Fogderi, end Tilfældet var for 1664. Ved sidstnævnte Tælling sammenblandedes somoftest Husmænd og Tjenere, Sønner og Tjenere; dels medtoges Personer under 12 Aar, dels blev de udeladte eller medtagne i Supplementslisters for 1666. Listerne for 1701 er derimod ført efter et mere ensartet Schema.

Listerne er delt i to Afsnit, og hver af disse igjen i 3 Hovedafdelinger: Hovedpersoner, Sønner og Tjenere. I næsten alle Tilfælde tilføiedes Alder og ikke sjelden Livsstilling eller Binæring, forudsat denne var en anden end

Hovedafdelingens. Man finder saaledes opgivet Embedsmænd, Lensmænd, Kirkesangere o. l., om Gaardbrugerne var Selveiere, Leilændinger eller Bygselmænd; om de var fattige — alm. antydet med „Neppe svare Skat“, „Ringe Vilkaar“, „Maadelig Forfatning“ — og for de bedre Stillede „Kan svare Skat“ og „Svarer Skat“. For Husmænd anføres tildels, om de havde Jord, om de var fattige eller Betlere, om de havde Binæring (Haandværkere, Sømænd, Fiskere, Værmænd o. s. v.). Disse Opgaver er imidlertid ikke ens for alle Lister og kan følgelig ikke faa det Værd for Historien, som de ellers vilde have havt.

Flere Bemærkninger vedkommende Listernes Indhold og Bearbejdelse er ens med dem, der er anført om Mandtallet for 1664—66, og jeg finder det forsaavidt tilstrækkeligt at henvise til Professor Aschehougs Afhandling i Norsk Tidsskrift for Videnskab og Litteratur, 2 B., S. 305 fgg. Særlig fremhæves S. 309 og 381 fg. om, at Listerne ikke er opsummerede, samt at enkelte Personer maatte forbigaaes, da de var medtaget paa 2 eller flere Steder. I Regelen var Alderen blot anført paa det Sted, hvor Personens egentlige Opholdssted var. Var denne gift, blev hans Familie blot nævnt et Sted. Vanskeligst var det at opdage, om Tjenerne var opført baade som Tjenere og Sønner. At foretage en nøiagtig Undersøgelse heraf, vilde have medført et betydeligt Arbejde og Resultatet vilde knapt have svaret til den anvendte Tid. Jeg undersøgte i flere Tilfælde, men fandt sjelden Tjenere tillige opført under Afdelingen Sønner. Selv om dette skulde være forekommet oftere, saa er ikke Mandtallet saa fuldstændigt, at det vilde faa nogen væsentlig Indflydelse paa Hovedresultaterne. (Smlgn. ovennævnte Afhandling, S. 301, 309—10.)

Føderaadfolk nævnes kun i Lister for Stavanger Amt, Sønd- og Nordfjords samt Søndmøre Fogderier; se ellers om disse Personer i fornævnte Afhandling, S. 375 og 387. Se sammesteds, S. 388, om Husmænd, under hvilken Klasse alle henførtes, der ikke var Gaardbrugere eller Embedsmænd.

Sammenlignes Mandtallene i 1664—66 og 1701, tror jeg, at der ikke kan være Tvivl om, at det sidste i flere Tilfælde kaster et klarere Lys over Befolkningens Kaar og Stilling end det første. Men det maa beklages, at samtlige Lister for det Søndenfjeldske paa Nedenæs Lehn og Rygge Præstegjeld nær mangler, ligesaa Jostedals Præstegjeld samt hele Stjør- og Værdals Fogderi og Finmarkens Amt.

Saavidt det kan sees, var der heller ingen Tælling i Kjøbstæderne, hvilket ogsaa gjælder Tællingen i 1664—66. Der mangler ialfald for 1701 Opgave for Stavanger, Bergen og Trondhjem. Strandstederne Sandnæs, Ekersund, Aalesund, Molde og Lille Fosen er medtaget under Landdistrikterne.

Før jeg gaar over til at behandle Resultaterne af Tællingen, meddeles endel Uddrag af Listerne for hvert Amt, derunder endel Opgaver, der ikke er medtagne i Tabelværket.

2. Uddrag af Listerne for de enkelte Amter.

For Stavanger Amt er Tællingslisterne udført sogne- og præstegjeldsvis. Der var allerede dengang flere Strandsteder. Størst var Ekersund eller, som det kaldtes, Ekersundsstranden. Denne var tidlig en søgt Havn og havde i 1701 Visitør og Tolder; den sidste, hvis Distrikt tillige omfattede Sogndal og Sirevaag, boede i Sogndal. I Ekersund nævnes: 1 Visitør, 4 Skibsførere, 2 Skræddere, 1 Skomager, 16 Sømænd, 1 Skibstømmermand, 5 Fiskere, 1 Øltapper, 8 Arbeidere, 35 Sønner (hvoraf 9 hos Borgere), 11 Tjenere, tilsammen 85 Mandpersoner; 9 Enker (hvoraf 2 efter Borgere). Efter dette har Stedet havt ca. 180 Indbyggere. I Sandnæs var 1 Borger, 2 Skræddere, 1 Smed, 1 Kjeldelfikker, 5 Fiskere, 1 Sergeant, 1 Tambur, 5 Arbeidere, 18 Sønner og 1 Enke, tilsammen ca. 75 Indbyggere. I de øvrige Strandsteder var af Mandkjøn over 1 Aar: Sirevaag 4, Ogne 25, Tananger 37, Kleiberg 55 (hvoraf 6 Borgere og 1 Skibsfører), Sand Fogderigaard 31, væsentlig Husmænd, Nedre Hauge i Torvestad 37, hvoraf 7 Gaardbrugere og 15 Husmænd. Skudsnæshavn nævnes ikke. I Landdistriktet var 21 Sognepræster, 6 Kapellaner, 1 Lagmand, 1 Foged, 1 Tolder, 1 Visitør, 1 Thingskriver, 1 Historieskriver (Thormod Torfæus), 2 Løitnanter, hvoraf 1 entlediget; 21 Lensmænd, 12 Borgere, 3 Sergeanter, 5 Korporaler, 2 Tamburer, 4 Skibsførere, 44 Sømænd, 23 Sagmestere, 3 Smede, 4 Skræddere, 2 Skomagere, 2 Snedkere, 28 Fiskere, 1 Skibstømmermand; og af Enkerne 9 efter Sognepræster og 1 efter Løitnant. Af unge Mænd var 21 udkommanderede til Udlandet, deraf et Par til Holland; 80 opholdt sig i Udlandet, hvoraf enkelte som Maanedstjenere i Kjøbenhavn. Ellers nævnes 10 Sindssvage, 28 Vanføre, 3 Blinde, 2 Spedalske og 2 Hittebørn.

Af Husmændene skulde blot 89 være Strandsiddere. Tjenernes Antal var 1890, hvoraf 89 hos Embedsmænd, 1773 hos Gaardbrugere og 28 hos Husmænd.

Af Høilands Præstegjeld hørte 9 Brug med 20 Personer og af Hetland 12 Brug med 21 Personer til Ryfylke Fogderi, i Tabellerne er de medtaget til Jæderen og Dalerne.

Listerne for Søndre Bergenhus Amt er ført dels for Præstegjeld, dels for Sogne, dels for Skibreder og i enkelte Tilfælde er baade den civile og den geistlige Inddeling fulgt. Det sidste er Tilfælde med Finnaas og Fjælberg Præstegjelde. Dertil hørte (af Mandkjøn over 1 Aar:)

		Finnaas Præstegjeld.	Fjælberg Præstegjeld.
af Finnaas	Skibrede . . .	548	-
- Fjære	— . . .	159	129
- Fjælberg	— . . .	-	474
- Skonevik	— . . .	-	101
- Føien	— . . .	-	33
	Tilsammen	707	737

Af Voss Præstegjeld hørte 1543 Personer under Nordhordlands og 152

under Sogns Fogderi. I Tabellen er fulgt den nuværende Inddeling. Derimod er medtaget til Søndhordland 59 Personer, der hørte under Fjære Skibrede, men Skjolds Præstegjeld.

Endel Oplysninger findes om Befolkningens Stilling. Saaledes var af Søndhordlands 1534 Opsiddere (Enker indbefattet) 868 Selveiere (hvoraf 428 fattige), 18 Leilændinger, 626 svarede Skat og 22 kunde neppe svare Skat. I Hardanger og Voss var 463 Selveiere, 446 Leilændinger, 363 svarede Skat, 59 kunde neppe svare Skat. I Nordhordland 608 Selveiere (hvoraf 168 fattige), 2315 Leilændinger, 234 kunde svare Skat. I begge de sidstnævnte Fogderier er Opgaven ufuldstændig, idet for endel Opsiddere intet er opgivet. For følgende Præstegjeld, hvor Opgaven er udførligst, stiller Forholdet mellem Selveiere og Leilændinger sig saaledes :

	Selveiere.	Leilændinger.
Voss	14 Pet.	86 Pet.
Fane	7 —	93 —
Sund	21 —	79 —
Domkirkens Landsogn	16 —	84 —
Hammer	13 —	87 —
Manger	5 —	95 —
Lindaas	6 —	94 —
Haus	9 —	91 —

Lyse Kloster eiede i Sund 19, Fane 44, Hammer 12 og Manger 7 Brug. Paa disse Gaarde boede 78 Mænd, 4 Enker, 58 Sønner og 29 Tjenere; hertil kom Husmændene med Sønner og Tjenere.

Af Amtets 767 Husmænd var 319 Betlere og de øvrige paa faa Undtagelser nær fattige. I Listen for Voss staar om Husmændene, at de „alle er fattige Folk, hvoraf de fleste gaar omkring og betler“.

Paa Store Strandvik i Hammer boede 150 Personer af Mandkjøn over 1 Aar, deraf 31 Fløtmænd, 4 Rebslagere, 6 Forvaltere og 16 Husmænd.

I Amtet var 20 Sognepræster, 9 Huskapellaner, 1 Lagmand, 3 Sorensskrivere, 1 Foged, 1 Visitør, 1 Thingskriver, 3 Majorer, 1 Kaptein, 4 Løitnanter, 1 Fændrik, 1 forhenværende Tolder, 5 Lensmænd, 2 Borgere, 1 Sergeant, 6 Korporaler, 1 Høibaadsmand, 4 Tamburer, 1 Skibsfører, 7 Sømænd, 4 Sagmestere, 2 Smede, 1 Skrædder, 4 Skomagere, 4 Rebslagere og blot 4 Fiskere. Af Tjenere var 113 hos Embedsmænd, 264 hos Gaardbrugere og 38 hos Husmænd. Af Enkerne var 2 efter Sognepræster.

I Nordre Bergenhus's søndre Fogderi er Tællingen alene præstegjeldsvis, i det nordre tillige sognevis. I hele Amtet var 18 Præstegjeld mod 27 i 1886. En Del af Evindvik med 577 Personer er i Tællingslisterne indført under Nordhordland, men i Tabellerne medtaget til Sogn.

Svanø Gods's Opsiddere blev talt særskilt, jfr. kgl. Resolution af 27de Aug. 1701. Hovedgaarden Svanø med betydeligt underliggende Jordegods blev af Kronen solgt 9de Marts 1662 til Sjællands Biskop Hans Svane. Dennes Enke, Fru Marie Fiuren, fik 16de Mai 1685 Privilegium paa at „nyde alle de Rettigheder,

Friheder og Benaadninger, som andre ældgamle adelige Sædegaarde i Norge nu havde eller herefter bekommer, saavel som med hvad Jordegods derunder ligger eller dertil i Egnen tilforhandles, — Birkeret, under hvilken de paa-boende svarer.“ Hovedgaarden solgtes 1804 til en Uprivilegeret.

Størrelsen af Godset i 1701 var:

Præstegjeld.	Antal Brug.	Procent af Brug i Pr.gjeldet.	Antal Mandkjøn over 1 Aar.
Førde	241	59	677
Holmedal . . .	234	44	725
Kinn	122	40	328
Askevold . . .	114	30	315
Jølster	50	20	149
<hr/>			
Tilsammen	761	41	2 194

eller ca. 4 750 Personer af begge Kjøn.

I Sogndal boede 25 og i Lærdalsøren 33 Personer (Mandkjøn).

I Amtet var 11 Sognepræster, 3 Kapellaner, 1 Sorenskriver, 2 Fogder, 1 Major, 3 Kapteiner, 4 Løitnanter, 2 Fændrikker, 1 aftraadt Sorenskriver, 13 Lensmænd, 1 Borger, 4 Sergeanter, 4 Korporaler, 2 Sømænd, 14 Sagmestere, 2 Smede, 1 Skomager, 1 Bager, 1 Haandværker (ikke nærmere op-givet), og af Enkerne 9 efter Sognepræster. Af Tjenerne var 117 hos Embeds-mænd, 2 890 hos Gaardbrugere og 49 hos Husmænd.

I Romsdals Amt er med Undtagelse af Romsdals Fogderi fulgt den civile Inddeling. I det sidste var dengang blot 3 Præstegjeld og 17 Sogne mod henholdsvis 10 og 24 i 1886. Aalesund nævnes som Strandsted med 3 Borgere og Valderhaug med 3 Borgere og 1 Visitør. Molde, der er ældre By, havde allerede i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede en meget livlig Handel. Trondhjemmerne blev misundelige herover og fik dets Privilegier ophævede 1614, Molde gik herved tilbage og havde i 1701 færre Indbyggere end i 1664. Af Beboerne var 2 Toldbetjente, 1 Korporal, 1 Tambur, 69 Arbeidere, 47 Sønner og 13 Tjenere, tilsammen 133 eller med Kvinder ca. 280 Personer. I 1664 havde det mellem 5—600. Molde kaldes endnu 1732 Romsdalens Ladested. Lille Fosen eller, som det nu kaldes, Kristianssund, delte 1614, hvad dets Privilegier angaar, Skjæbne med Molde. Det kaldes 1691 Nordmøre Ladested. Her boede 1701: 1 Sorenskriver, 1 Tolder, 3 Visitører, 1 Veier og Maaler, 13 Borgere, 1 Skibsfører, 2 Skræddere, 1 Skomager, 1 Smed, 1 Kjedelflikker, 2 Barberere, 74 Arbeidere, 67 Tjenere, hvoraf 10 hos Embedsmænd og 41 hos Borgere, 97 Sønner, hvoraf hos sidstnævnte henholdsvis 9 og 24; 1 Embedsmands- og 6 Borgerenker, tilsammen Mandkjøn over 1 Aar 265. Indbyggerantallet har været nær 600. I 1664 var det ca. 200.

Af beboede Fiskevær fremhæves Storbjørnskjær med 13 (Mandkjøn), Nordbjørnskjær 13, Lyngvær 6, Apevær 7, alle i Vaagø; Viken i Hustad 33, Bø 119 og Draagen 7 i Bø (Bud); Seim 72, Bratvær 35, Odden 31, Hallerø 7, Tranø 5 og Grip 72, alle i Smølen Skibrede.

I Amtet var (Molde og Lille Fosen undtagne) 13 Sognepræster, 9 Kapellaner, 2 Sorenskrivere, 3 Fogder, 1 Tolder, 1 Visitør, 5 Kapteiner, 3 Løitnanter, 1 Fændrik og af aftraadte Embedsmænd 2 Sognepræster, 1 Kapellan og 1 Kaptein. Desuden 21 Lensmænd, 23 Borgere, 7 Sergeanter, 15 Korporaler, 2 Lodse, 2 Skræddere, 1 Snedker, 1 Bødker og 1 Garver. Af Husmændene var 222 Værmænd. Af Tjenerne 167 hos Embedsmænd, 3 012 hos Gaardbrugere og 119 hos Husmænd. Af Enkerne var 3 efter Sognepræster, 1 Kaptein- og 1 Kapellanenke samt 21 Føderaadsenker.

Efter Overskriften i Tællingslisterne for Søndmøre skulde alle Gaardbrugene være Leilendinger. Dette var ikke Tilfælde, hvorfor Overskriften ikke kan udtydes ligefrem. I selve Listerne nævnes 213 Opsiddere som Selveiere mod 807 Leilendinger. For 1 869 Gaardbrugere mangler saadan Opgave, men det er imidlertid bekjendt, at et overveiende Antal var Leilendinger. I Strøms Beskrivelse over Søndmøre angives Størrelsen af Selveiergodset for samme i forrige Aarhundredes Midte til 397 Voger mod 2 549 Voger Leilændingsgods eller henholdsvis $13\frac{1}{2}$ og $86\frac{1}{2}$ Pct. Af det sidste eiede Kronen 44, Kirken 350, Præstebordet (Mensalgods) 424 Voger, det øvrige — 1 731 Voger — var i Privates, tildels større Godseieres, Eie, af de sidste maa fremhæves Giskøgodset. Endnu i Midten af 18de Aarhundrede laa under dette 126 Gaarde i Søndmøre foruden 57 Gaarde i Romsdalen og 13 i Nordlandene. Godset opløstes 1758, og Gaard for Gaard blev solgt ved Auktion.

Af Søndmøres 407 Husmænd havde 13 Jord, 141 var Inderster, 47 Fatige, for de øvrige er intet opgivet. I Akerø var 109 og i Smølen 66 Værmænd foruden 51 „Øimænd“.

Søndmøres civile og geistlige Inddeling i 1701 faldt ikke sammen og lader sig kun tilnærmelsesvis sammenligne med den nuværende. Det stiller sig omtrent saaledes:

Præstegjeld		Skibreder 1701.
1701.	1886.	
Volden.	Volden og Vanelven.	Volden, Vanelven, $\frac{2}{9}$ af Nærø og $\frac{1}{4}$ af Ørsten.
Hjørendfjord.	Hjørendfjord.	$\frac{6}{7}$ af Hjørendfjord.
Herø.	Herø, Sandø og Ulvsten.	Herø, Ulvsten, $\frac{7}{9}$ af Nærø og $\frac{3}{4}$ af Ørsten.
Ørskog.	Stranden, Norddalen, Ørskog og Sunnelven.	Dale, Sunnelven, $\frac{5}{7}$ af Valle og $\frac{1}{7}$ af Hjørendfjord.
Borgund.	Borgund, Skodje, Harham og Aalesund.	Vatne, Gryten, Borgund og $\frac{2}{7}$ af Valle.

I Søndre Trondhjems Amt er den geistlige Inddeling fulgt, men dels er Listerne sogne- og dels præstegjeldsvis. — Paa Baklandet i Strinden boede 9 Borgere, 2 Konstabler, 1 Sergeant, 1 Korporal, 1 Skibstømmermand, 1 Skomager, 1 Smed, 37 Husmænd eller Inderster, tilsammen med Sønner og Tjenere 116 Personer. I Orkedalsøren 29 Husmænd og

Inderster, 1 Skrædder, 1 Skomager, tilsammen med Sønner og Tjenere 83. I Hommelvik 18, Lade Gaard 22 og Sulen Fiskevær 24 Personer Mandkjøn. I Hiteren var 114 fattige Gaardbrugere, i Hevne 56, Bjørnør 39 og Aafjord 26. I Hiteren og Bjørnør var alle Husmænd fattige, i Aafjord 37 og i Hevne 48.

Røros Kobberværks mandlige Befolkning fordeltes saaledes:

	Hyttefolk.	Grubefolk.	Andre.	Ialt.
Embedsmænd m. v.	6	9	7	22
Arbeidere	78	198	69	345
Sønner	77	212	85	374
Tjenere	16	32	56	104
Andre	3	7	14	24
Tilsammen	180	458	231	869

Der var: 1 Sognepræst, 1 Kirurg, 1 Organist, 1 Kirkesanger, 1 „dansk Skolemester“, 1 Studiosus, 1 Direktør, 1 Bergskriver og Kasserer, 2 Proviantskrivere, 1 Hytteskriver, 2 Hyttemestere, 2 Overstigere, 4 Stigere, 1 Kulfoged, 1 Kulkontrollør, 1 Pligtfoged, 3 Garmagere, 16 Smeltere, 19 Rostvendere, 52 Bergseller, 119 Bergknegte, 15 Hytteknegte, 5 Malmknegte, 116 Arbeidere, 1 Glasmager, 2 Snedkere, 2 Skræddere, 1 Murmester, 6 Skomagere, 7 Smede, 1 Hjulmager, 1 Belgmager, 1 Bygmester, 1 Sagmester, 1 Gjæstgiver, 374 Sønner, hvoraf 15 hos Embedsmænd og Bestyrer, 104 Tjenere samt 7 Enker, alle efter Arbeidere. Løkkens Kobberværk laa dels i Meldal, dels i Orkedals Præstegjeld, henholdsvis 232 og 202 Personer Mandkjøn. Fordelt efter Stilling var:

	Grubefolk.	Hyttefolk.	Andre.	Ialt.
Embedsmænd og Bestyrer	7	3	2	12
Arbeidere	106	54	32	192
Sønner	81	39	81	201
Tjenere	5	1	23	29
Tilsammen	199	97	138	434

Der var 1 Kapellan, 1 Direktør, 3 Proviantskrivere, 1 Hytteskriver, 5 Overstigere, 1 Kulfoged, 1 Garmager, 6 Smeltere, 5 Rostvendere, 6 Dagarbeidere, 23 Bergknegte, 12 Hytteknegte, 139 andre Arbeidere samt 3 Enker.

I Amtet var forøvrigt 1 Biskop, 13 Sognepræster, 5 Kapellaner, 1 Lagmand, 1 Sorenskriver, 3 Fogder, 1 Generalløitnant, 2 Majorer, 7 Kapteiner, 3 Løitnanter, 1 Fændrik samt 3 aftraadte Løitnanter; endvidere 7 Lensmænd, 11 Borgere, 6 Sergeanter, 3 Korporaler, 1 Høibaadsmand, 2 Skibsførere, 44 Sagmestere, 1 Bygmester, 2 Konstabler, 2 Smede, 3 Skræddere, 4 Skomagere, 2 Bødkere, 1 Kobberslager og 1 Glasmager. Af Enkerne var 5 efter Sognepræster og 1 efter Sorenskriver. Af Tjernerne var 175 hos Embedsmænd, 2976 hos Gaardbrugere og 112 hos Hnsmænd.

I Nordre Trondhjems Amt er ligeledes den geistlige Inddeling fulgt. I Stenkjær boede 9 Fiskere, 1 Enke og 8 Sønner. I Amtet udenfor det manglende Stjør- og Værdals Fogderi var 9 Sognepræster, 7 Kapellaner, 1 Sorenskriver, 2 Fogder, 3 Kapteiner, 3 Løitnanter, 3 Fændrikker, 16 Lensmænd, 10 Borgere, 3 Sergeanter, 3 Korporaler, 12 Sagmestere, 1 Smed, 5 Skræddere, 8 Skomagere, 3 Snedkere og 1 Sadelmager samt 42 Fiskere. Af Tjenerne var 120 hos Embedsmænd, 1157 hos Gaardbrugere og 55 hos Husmænd.

I Nordlands Amt er den geistlige Inddeling benyttet undtagen for Saltens Fogderi. Det forekommer imidlertid ikke saa sjelden, at Dele af et Præstegjeld opføres som selvstændigt; hertil er intet Hensyn taget i Tabellerne. I hele Nordland var i 1701 blot 11 Præstegjeld mod 35 i 1886. — I Dønnes (Næsne) boede 11, Bodø Gaard 15, Skraaven Fiskevær 15 og Andenæs 51 Personer (Mandkjøn). For Lofoten og Vesteraalens Fogderi findes Opgave over Jordegodset. Der var af:

		Selveierbrug.	Leilændingsbrug.
Hadsel	Præstegjeld	5	393
Lødingen	—	1	94
Buksnæs	—	5	248
Værø	—	3	50
Dverberg	—	-	73
		14	858

eller 1.6 % Selveier- og 98.4 % Leilændingsgods.

Af Finner var der 358, nemlig 158 Gaardbrugere, 31 Husmænd, 108 Gaardmandssønner, 11 Husmandssønner og 50 Tjenere. Desuden nævnes 1 Husmands- og 1 Gaardmandsenke.

I Amtet var 14 Sognepræster, 15 Kapellaner, 2 Lagmænd, 1 Amtmand, 3 Sorenskrivere, 3 Fogder, 1 Thingskriver, 1 Kaptein, 10 Lensmænd, 24 Borgere, 4 Haandværkere. Af Husmændene var 529 Strandsiddere, 64 Værmænd og blot 45 nævnt som Fiskere. Af Tjenerne var 206 hos Embedsmænd, 3129 hos Gaardbrugerne og 45 hos Husmænd. Af Enkerne var 3 efter Sognepræster, 1 efter Kapellan og 1 efter Sorenskriver.

I Tromsø Amt er baade den geistlige og den civile Inddeling benyttet. Hele Amtet bestod dengang af 2 Præstegjeld og 14 Sogne mod henholdsvis 14 og 26 i 1886. Paa Tromsø Gaard boede 8 Mandspersoner; Finkroken Handelssted laa øde. Af Finner nævnes 467, hvoraf 223 Gaardbrugere, 197 Sønner og 47 Tjenere. I Amtet var 1 Sognepræst, 7 Kapellaner, 1 Foged, 1 Vice-Lagmand, 1 kongelig Kommissarius, 5 Lensmænd og 2 Borgere. — 32 Værmænd er opført blandt Husmænd. Hos Embedsmændene var 44 Tjenere, hos Gaardbrugerne 857 og hos Husmændene 41. Der nævnes 1 Præste- og 1 Fogedenke.

3. Folkemængdens Fordeling efter Stand.

Efter samtlige Lister var det samlede Antal af Mandspersoner over 1 Aar 103 816, hvoraf 825 Finner. Af Nordmændene var 40 854 eller 39.7 pCt. Hovedpersoner og 62 137 eller 60.3 pCt. Bipersoner; af disse var 42 553 Sønner og 19 584 Tjenere.

For hvert enkelt Amt var af 1000 Personer:

	Hovedpersoner.				Sønner				Tjenere.	Ialt Sønner og Tjenere.	Antal Enker for 1000 Mandkjøn.
	Embedsmænd.	Gaardbrugere og Føderaadsmænd.	Husmænd.	Tilsammen.	af			Tilsammen.			
					Embedsmænd.	Gaardbrugere.	Husmænd.				
Stavanger	3	329	78	410	4	380	58	442	148	590	17
Søndre Bergenhus	3	359	70	432	4	377	45	426	142	568	13
Nordre Bergenhus	2	320	80	402	4	370	44	418	180	598	8
Romsdal	2	338	75	415	2	350	50	402	183	585	7
Søndre Trondhjem	3	245	107	355	5	321	80	406	239	695	16
Nordre Trondhjem	4	284	103	391	8	337	56	401	208	609	11
Nordland	3	288	80	371	4	356	42	402	227	629	13
Tromsø	3	246	89	338	4	307	54	365	297	662	19
Riget	3	311	83	397	4	357	52	413	190	603	12

Fordeles samme standsvis, var af 1000 Personer:

	Embedsmænd, Sønner indbef.	Gaardbrugere, Føderaadsmænd, Sønner indbef.	Husmænd, Indrester, Sønner indbef.	Tjenere.
Stavanger	7	709	136	148
Søndre Bergenhus	7	736	115	142
Nordre Bergenhus	6	690	124	180
Romsdal	4	688	125	183
Søndre Trondhjem	8	566	187	239
Nordre Trondhjem	12	621	159	208
Nordland	7	644	122	227
Tromsø	7	553	143	297
Tilsammen	7	668	135	190

Sammenlignes Gaardbruger- og Husmandsklassen, vil man mærke, hvilken betydelig Overvægt den første havde i 1701, uagtet dengang indbefattedes under Husmænd langt flere Personer end ved Tællingerne i nyere Tid. For 100 Husmænd var Antallet af Gaardbrugere:

Amter.	1701.	1825.	1835.	1855.	1875.
Stavanger	414	194	193	204	367
Søndre Bergenhus	594	344	289	273	317
Nordre Bergenhus	396	246	173	156	186
Romsdal	447	247	226	195	229
Søndre Trondhjem	146	146	145	132	166
Nordre Trondhjem	274	102	109	70	101
Nordland	364	710	550	399	204
Tromsø	276	1 112	598	555	404
I ovennævnte Amter	375	237	217	183	218
Hele Riget	-	186	187	174	219

I Forhold til samtlige Mandspersoner var Antallet af Gaardbrugere for hvert 1000 Personer:

Amter.	1664—66.	1701.	1825.	1855.	1875.
Stavanger	36	33	21	19	18
Søndre Bergenhus	37	36	25	20	18
Nordre Bergenhus	36	32	20	17	16
Romsdal	37	34	22	19	18
Søndre Trondhjem	26	25	17	16	14
Nordre Trondhjem	28	28	15	12	12
Nordland	24	29	24	17	13
Tromsø	26	25	25	18	13
I ovennævnte Amter	32	31	21	18	15
Hele Riget	30	-	20	18	12

Samme for hvert Fogderi:

Fogderier.	Inddelt efter Stilling.				Inddelt efter Hoved- og Bipersoner.			Antal Bøker for 1000 Mandkjøn.
	Embedsmænd, Søner indbef.	Gaardbr., Føderaadsmænd, Søner indbef.	Husmænd, Luderster, Søner indbef.	Tjenere.	Hovedpersoner.	Sønner.	Tjenere	
Jæderen og Dalerne	5	772	76	147	387	466	147	15
Ryfylke	7	650	194	149	431	420	149	18
Søndhordland	9	682	152	157	405	438	157	17
Hardanger og Voss	4	727	143	126	429	445	126	19
Nordhordland	6	771	82	141	447	412	141	9
Sogn	5	625	173	197	407	396	197	2
Sønd- og Nordfjord	5	732	94	169	398	433	169	12
Søndmøre	2	754	93	151	434	415	151	8
Romsdal	6	696	106	192	428	380	192	5
Nordmøre	5	609	172	214	387	399	214	7
Orkedal	4	586	173	237	360	403	237	16
Guldal	11	608	117	264	341	395	264	10
Strinden og Selbu	12	484	268	236	336	428	236	12
Fosen	7	583	181	229	372	399	229	19
Inderøen	16	569	188	227	381	392	227	12
Namdalen	9	681	124	186	402	412	186	11
Søndre Helgeland	6	643	154	197	370	433	197	10
Nordre Helgeland	2	682	111	205	373	422	205	12
Salten	9	682	68	241	369	390	241	15
Lofoten og Vesteraalen	11	558	152	279	367	354	279	15
Senjen og Tromsø	7	668	135	190	338	365	297	19

Beregnes Husholdningernes Antal paa samme Maade som i Professor Aschehous's fornævnte Afhandling (S. 390), saa kommer paa 100 Husholdninger:

Amter.	1664—66. Mandkjøn.	1701. Mandkjøn.	1875. Mandkjøn.
Stavanger	234	242	255
Søndre Bergenhus	224	231	242
Nordre Bergenhus	226	251	257
Romsdal	221	244	252
Søndre Trondhjem	265	277	255
Nordre Trondhjem	246	256	249
Nordland	?	269	269
Tromsø	?	281	289
Gjennemsnitlig	236	256	258

Det synes at fremgaa af Listerne, at Opgaven over Finnernes Sønner og Tjenere er ufuldstændig. Sammenligner man saaledes Procenten for Hovedpersoner af Nordmænd og af Finner, saa er denne meget høiere for de sidste.

Der var saaledes af Hovedpersoner:

	Nordmænd.	Finner.
i Nordland	37 pCt.	53 pCt.
- Tromsø	34 —	48 —
Tilsammen	36 pCt.	50 pCt.

Finnernes Livsvilkaar opgives forskjelligt, f. Ex.: „beboe bygglede Jorder“ (Hammerø), havde „nogle smaa Pladse, der var deres egen Odel“ (Hammerø), er „fattige Søfinner, som boer paa deres egne smaa, ringe og slette Ødepladse“ (Tjeldesund), „boer paa deres egen Odel, nogle ringe, smaa Pladse“ (Ofoten) eller „sidder paa ringe Pladse“ (Folden).

I Byerne og ved Værkerne var Hovedpersonernes Antal forholdsvis stort. De talte 46 pCt. i Ekersund, 49 i Sandnæs, 55 i Molde, 38 i Lille Fosen, 47 ved Løkken og 45 pCt. ved Rørøs Værk. Tilsammen var Procenten af Hovedpersoner for Byerne 44, Værkerne 46 mod 40 i Landstrikterne.

Antallet af Tjenere var, som før nævnt, 19 576. Deraf var 1 031 hos Embedsmænd, 18 058 hos Gaardbrugere og 487 hos Husmænd eller henholdsvis $5\frac{1}{2}$, 92 og $2\frac{1}{2}$ pCt. Men da Gaardbrugerklassen var talrigst, faar man ved denne Beregning ingen Oversigt over Tjenerstandens Betydning for de enkelte Stænder. Beregnes derimod Antallet af Tjenere i Forhold til Familiernes Antal inden Embeds-, Gaardbruger- og Husmandsstanden, saa kommer paa hvert Hundrede af disse henholdsvis 380, 60 og 5 Tjenere.

4. Folkemængdens Fordeling efter Alder.

Det fremgaar af Aldersopgaverne, at et overveiende Antal Personer opgav sin Alder i lige og runde Tal (2, 4, 6, 8, 10 o. s. v.), voksne Personer med særlig Forkjærlighed med hele Tiaar. Hvor fremtrædende det sidste var, fremgaar tydelig ved at sammenligne Aldersopgaverne for sidste Folketælling (1875).

Af 1000 Personer over 12 Aar opgav nedenstaaende Antal sin Alder med hele Tiaar:

	1664—66.	1701.	1875.
20 Aar	40	49	20
30 —	42	50	13
40 —	56	51	13
50 —	49	46	12
60 —	42	35	7
70 —	16	14	4
80 —	10	7	2
90 —	2	1	0.3
Tilsammen	257	253	71

Medens saaledes en Fjerdepart af Personer over 12 Aar i 1664—66 og 1701 opgav Alderen med hele Tiaar, var dette i 1875 blot Tilfældet med en Trettendepart, eller henholdsvis ca. 26 og 7 Pct. Man kunde derfor vente anført mod Benyttelsen af Aldersopgaverne for 1701, at disse var for upaalidelige til deraf at anstille Sammenligninger. Men da man i disse maa holde sig til større Aldersgrupper, vil den mindre Nøiagtighed i Aldersopgaverne blive uden synderlig Indflydelse.

I fornævnte Afhandling af Lars Larsen (Havstad) er for Personer under 35 Aar benyttet Femaars-Grupper og over den Alder Tiaars-Grupper. Men disse Grupper lader sig ikke sammenligne med de nyere Tællinger, idet de første har Grupper paa 0—4, 5—9 Aar og de sidste 0—5 og 5—10 Aar. 0—4 maa tillægges en procentvis Andel af 5-aaringer, 5—9 foruden at fradrages den Andel, der tillagdes 0—5 Aar, tillige tillægges Andel af 10-aaringer. Denne Beregning er udført nedenfor for alle Aldersgrupper for 1664—66 og 1701.

Aldersopgaverne for 1769 er sammendraget i 8-aars-Grupper. Foruden at sammenligne disse med Opgaverne for 1664—66, 1701 og 1875, der lader sig bearbejde i lignende Grupper, har jeg beregnet samme Aldersopgaver i 0—30, 30—60 og over 60 Aar. Denne Tabel faar følgelig mindre Værd.

I endel Tællinger for dette Aarhundrede er Aldersopgaverne sammendraget i Grupper paa 0—10, 10—20, 20—30 Aar o. s. v. Lignende Grupper er bearbejdet for de to ældste Mandtal, men grundet paa den Rolle, Titallet spiller i disse, bliver de Resultater, man ved saadanne Sammenligninger kommer til, ikke af den Betydning som de, der faaes af Tiaars-Grupperne 5—15, 15—25 o. s. v.

Af 1000 Mandspersoner var:

(a a: de Landsdele, for hvilke Tællingsopgaver for 1701 haves; b a: Rigets Landdistrikt.)

I.

Aldersaar.	0—30 Aar.	30—60 Aar.	Over 60 Aar.
1664—66 b . . .	619	297	84
1701 . . .	603	316	81
1769 a . . .	625	286	89
b . . .	621	292	87
1801 a . . .	601	322	77
b . . .	602	318	80
1825 b . . .	601	307	92
1855 b . . .	616	298	86
1875 a . . .	603	302	95
b . . .	609	300	91

II.

Aar.	1664—66.	1701.	1769.		1875.	
			a.	b.	a.	b.
0— 8 . . .	253	210	214	219	200	201
8—16 . . .	185	182	190	192	183	185
16—24 . . .	107	130	140	138	140	145
24—32 . . .	102	112	100	99	103	101
32—40 . . .	80	86	99	99	86	84
40—48 . . .	76	86	85	84	85	84
over 48 . . .	197	194	172	169	203	200

III.

0—16 . . .	438	392	404	411	383	386
16—32 . . .	209	242	240	237	243	246
32—48 . . .	156	172	184	183	171	168

IV.

Aar.	1664—66.	1701.	1801.		1825. b.	1855. b.	1875.	
			a.	b.			a.	b.
0—10 . . .	311	260	255	262	268	259	248	248
10—20 . . .	182	205	191	192	173	192	211	217
20—30 . . .	126	138	155	148	160	165	144	144
30—40 . . .	109	117	127	125	137	134	109	107
40—50 . . .	104	113	112	111	95	87	105	104
50—60 . . .	84	86	83	82	75	77	88	89
over 60 . . .	84	81	77	80	92	86	95	91

V.

Aldersaar.	1664—66.	1701.	1865. b.	1875.	
				a.	b.
0— 5 . . .	162	138	139	130	131
5—15 . . .	260	231	236	234	234
15—25 . . .	134	167	172	172	180
25—35 . . .	110	124	127	123	120
35—45 . . .	113	117	120	105	103
45—55 . . .	97	103	87	100	101
55—65 . . .	76	72	58	70	69
over 65 . . .	48	48	61	66	62

Det fremgaar af ovenstaaende, at Antallet af Børn har været forholdsvis større tidligere end nu. Vistnok opviser 1701 et Tal, der ligger nærmere Forholdet i dette Aarhundrede end Forholdet i 1664—66 og 1769. Men Tællingen i 1701 var mangelfuld for Børnenes Vedkommende — vi kan saaledes blot henvise til Udelukkelsen af 0—1-aaringer. Vistnok er disse beregnet (med 3 Pct.), men dermed er man ikke sikker paa, at Antallet bliver

det virkelige. Aldersopgaverne for 1769 viser, at de yngre Aarsklasser var forholdsvis talrigere repræsenteret. Til Gjengjæld var de ældre Aarsklasser, især over 65 Aar, svagere.

Men om de ældre Aarsklasser var svagere i 1701 end senere, saa var 100-aaringer og derover forholdsvis talrigere. Procentvis beregnet talte disse i 1701 6 Gange saa mange som i 1825 og 133 Gange flere end i 1875. I følgende Præstegjæld opgives Personer i en Alder af 100 Aar og derover:

Bergens Domkirkes Landsogn	1 paa 107 Aar,
Eid (Romsdal)	1 — 103 —
Meeg Skibrede (Romsdal)	1 — 100 og 1 paa 102 Aar,
Orkedal (Søndre Trondhjem)	1 — 100 Aar,
Stod (Nordre Trondhjem)	2 — 100 —
Nærø (Do.)	3 — 100 —
Alstahaug (Nordland)	1 — 100 —
Stegen (Do.)	1 — 100 —
Lødingen (Do.)	2 — 100 — (begge Finner),
Dverberg (Do.)	1 — 106 —
Trondenæs (Tromsø)	1 — 102 —
Tromsø (Do.)	1 — 100 — (Fin).

5. Den beregnede Folkemængde 1701 og 1664--66.

Foruden Tillæg for Kvinder og for Sønner under 1 Aar har det været nødvendigt at supplere enkelte Lister. Som man vil se af Tabellen over Folkemængden for Fogderierne, er Jæderen og Dalerne tillagt 50, Søndhordland 144, Sogn 42, Søndmøre 74, Orkedal 50 og Namdal 70. For Hetland og Orkedal er Listerne ved udrevne Blade defekte. Rosendals Baroni er udeladt, hvorfor Opgaven for 1664 er benyttet, ligesaa mangler Jostedal; Borger- og Embedsmandssønner i Søndmøre er udeladt, og derfor er Antallet af disse beregnet. Det samme er Tilfældet med Sønner, Tjenere og Husmænd paa begge Finligaardene i Snaasen. Efter Forholdet i Snaasen mellem Opsiddere og deres Sønner, Husmænd og Tjenere er Antallet af de udeladte beregnet.

Den vanskeligste Beregning er imidlertid Folketallet i Stjør- og Værdals Fogderi. Hvis Folkemængden i Inderøen og Namdal havde steget i samme Forhold fra 1664 til 1701 som fra 1701 til 1769, kunde Stigningsprocenten for disse Fogderier have været lagt til Grund for Beregningen. Men efter Opgaverne for 1664 havde disse 7261 Personer (Mandkjøn) mod 6660 i 1701 og 8232 i 1769. Hvis Opgaven for førstnævnte Aar var rigtig, skulde Folkemængden have gaaet tilbage. Dette er dog mindre sandsynligt, eftersom Nedgangen kommer udelukkende paa Inderøens Fogderi, hvorimod Namdal viser en liden Stigning.

Da ligesaa lidt Stigningsprocenten for Søndre Trondhjem eller Nordland som Inderøen og Namdal egner sig til denne Beregning, er den eneste Udvei at beregne Fogderiets Folkemængde efter det Forhold, som denne stod i til

det hele Amt. Paa Grund af Mandtallets Upaalidelighed for 1664—66 har jeg benyttet Forholdstallet for 1769. Vistnok var dette betydeligt høiere — 43 Pct. mod 37 i 1664—66, — men saa var Tællingen i 1769 udført langt nøiagtigere. Stjør- og Værdal faar ved denne Beregning 5000 Personer (Mandkjøn), et Antal, der er lidt mindre end 1664—66. Nedgangen er dog betydeligt mindre end for den øvrige Del af Amtet.

Som før nævnt, mangler Tællingslisterne for Finmarkens Amt. Jeg har beregnet Folkemængden efter Antallet af Familier, hvilke er op-givet i Skatteregnskaberne. I 1667 var disses Antal 591, i 1717 663 og i 1757 971, hvilke — beregnet efter 5 Personer pr. Familie -- giver en Folkemængde af henholdsvis 3000, 3300 og 4900. I 1769 var den 5984 og for 1701 kan den anslaaes til 3200.

Nedenfor findes særskilt Opgave over den beregnede Folkemængde for Fogderier, Amter og Stifter. Det bemærkes, at i den første Tabel (Fogderi-tabellen) er medtaget ca. 760 Personer, der hørte til daværende Jæderen og Dalernes Fogderi, men nu til Listers Fogderi. I Tabellen for Amter og Stifter er disse udeladt.

Antallet af Mandspersoner i 1701 var:

I. I Fogderierne:

	Efter Listerne.	Beregnet Tillæg		Ialt.
		for Sønner under 1 Aar.	Ellers.	
Jæderen og Dalerne	6 389	192	50	6 631
Ryfylke	6 542	196	-	6 738
Søndhordland	4 566	137	144	4 847
Hardanger og Voss	3 985	120	-	4 105
Nordhordland	8 473	254	-	8 727
Sogn	6 556	197	42	6 795
Sønd- og Nordfjord	10 444	313	-	10 757
Søndmøre	7 714	231	74	8 019
Romsdal	3 876	117	-	3 993
Nordmøre	6 871	206	-	7 077
Orkedal	3 361	101	50	3 512
Guldal	3 495	105	-	3 600
Strinden og Selbu	3 075	92	-	3 167
Fosen	5 007	150	-	5 157
Stjør- og Værdal	-	-	5 000	5 000
Inderøen	3 499	105	-	3 604
Namdal	2 899	87	70	3 056
Søndre Helgeland	4 875	146	-	5 021
Nordre Helgeland	3 007	90	-	3 097
Salten	4 265	128	-	4 393
Lofoten og Vesteraalen	3 095	93	-	3 188
Senjen og Tromsø	3 643	110	-	3 753
Tilsammen	105 637	3 170	5 430	114 237

II. Amterne:

	Efter Listerne.	Beregnet Tillæg		Ialt.
		for Sønner under 1 Aar.	Ellers.	
Stavanger	12 931	388	50	13 369
Søndre Bergenhus	17 024	511	144	17 679
Nordre Bergenhus	17 000	510	42	17 552
Romsdal	18 461	554	74	19 089
Søndre Trondhjem	14 938	448	50	15 436
Nordre Trondhjem	6 398	192	5 070	11 660
Nordland	15 242	457	-	15 699
Tromsø	3 643	110	-	3 753
Finmarken	-	-	1 600	1 600
Tilsammen	105 637	3 170	7 030	115 837

III. I de 3 vesten- og nordenfjeldske Stifter
(Bergens og Trondhjems Byer ikke indbef.):

	Efter Listerne.	Beregnet Tillæg		Ialt.
		for Sønner under 1 Aar.	Ellers.	
Bergen	41 738	1 252	260	43 250
Trondhjem	32 083	963	5 120	38 166
Tromsø	18 885	567	1 600	21 052
Tilsammen	92 706	2 782	6 980	102 468

Hvorvidt disse Tal opgive det inden hvert Fogderi, Amt og Stift virkelig værende Antal Mandspersoner, er et Spørgsmaal, der vanskelig med Sikkerhed lader sig besvare. De ældre Mandtal var mangelfulde, og naar man nødes til at supplere Opgaver, selv om det ikke havde været med andre Tillæg end dem, der er gjort for 1701, er man let udsat for at benytte Forholdstal, der bringer et mindre tilfredsstillende Resultat. Saaledes kan de tillagte 3 pCt. for 0—1-Aaringer være rigtig for hele Riget, men ikke for hvert enkelt Fogderi. Exempelvis kan nævnes, at Antallet af Kvinder pr. 100 Mænd i 1769 inden de enkelte Amter varierede mellem 101 og 114. I Mandtallet for 1664—66 er Sønner under 12 Aar beregnet at udgjøre 57 pCt. Men inden de mindre Dele af Riget kan der være et ganske andet Forholdstal. Disse Bemærkninger har jeg troet var nødvendige at forudskikke, før der gjøres Sammenligninger over Folkemængden i Fogderier, Amter og Stifter i 1664—66, 1701, 1769 og tildels 1801.

For Fogderierne gjælder desuden en anden Bemærkning. Tællingslisterne for 1664—66 gjaldt dels Præstegjeld og dels Skibreder. I 1701 var det næsten overalt Præstegjeld. Dette kan, paa Grund af at den civile og den geistlige Inddeling som oftest ikke faldt sammen, øve endel Indflydelse paa Fogderiernes Folkemængde. Folkemængden for Romsdals Amt steg saaledes fra 1666 til 1701 med henimod 2 000 Personer (Mandkj.). Men samtidig gik

Romsdals Fogderi tilbage med ca. 1 200 Personer. Det er imidlertid al Sandsynlighed for, at Folkemængden for Romsdals Fogderi for 1664—66 er for høi, og at dette er fremkommet ved, at Dele af Søndmøre er medtaget til Romsdal.

Af nedenstaaende Tabel over Antallet af Mandspersoner i Fogderierne vil man se, at Antallet i Ryfylke fra 1666 til 1701 steg med blot 4 Personer, hvorimod Stigningen 1701—1769 var over 2 000. Denne Stillestaaen staa rimeligvis i Forbindelse med det Knæk, der tilføiedes Stavanger By ved Kristianssands Privilegier.

Paa Grund af den Orden, hvormed Listerne for Ryfylke var udført i 1701, synes der liden Grund til at betvivle, at disse var fuldstændige. De gode Fiskerier i det 18de Aarhundrede er Grunde nok for Folkemængdens Stigning 1701—1769.

Som Bevis paa Nedgangen for Stavanger By kan anføres følgende Opgave over Borgerskabets Tilbagegang 1681—1706:

	Antal Borgere.	Deraf bemidlede.
1681 . . .	373	274
1684 . . .	283	111
1685 . . .	274	92
1693 . . .	205	71
1702 . . .	200	52
1706 . . .	138	39

En saa betydelig Nedgang baade i Antal og Formue maatte indvirke paa de omliggende Distrikter.

Nordre Trondhjems Folkemængdes Tilbagegang lader sig vanskelig forklare, medmindre Opgaven for 1664—66 skulde være feilagtig. Vistnok øvede Trondhjems Privilegier en hemmende Indflydelse — Namdalen blev saaledes forbudt Handelsplads — men Trykket øvedes ligesaa stærkt paa Romsdals Amt, hvor, som før nævnt, Molde og Lille Fosen bleve fratagne sine Ladestedsrettigheder.

Efter Listerne for Lofoten og Vesteraalen har Folkemængden i 1664—66 været større end i 1769.

Antallet af Mandkjøn i Fogderierne 1664—66, 1701 og 1769 skulde efter de foreliggende Opgaver være:

	1664—66.	1701.	1769.
Jæderen og Dalerne	5 682	5 871	6 564
Ryfylke	6 734	6 738	8 883
Søndhordland	4 283	4 847	6 568
Hardanger og Voss	3 339	4 105	6 434
Nordhordland	8 502	8 727	11 325
Sogn	5 551	6 795	9 180
Sønd- og Nordfjord	9 520	10 757	12 016
Søndmøre	6 478	8 019	10 605

	1664—66.	1701.	1769.
Romsdal	4 791	3 993	4 982
Nordmøre	5 873	7 077	7 353
Orkedal	3 374	3 512	3 857
Guldal	2 776	3 600	5 050
Strinden og Selbu	3 212	3 167	4 569
Fosen	4 236	5 157	5 335
Stjør- og Værdal	5 095	5 000	6 188
Inderøen	4 223	3 604	4 316
Namdal	3 038	3 056	3 916
Søndre Helgeland	4 026	5 021	5 559
Nordre Helgeland	2 620	3 097	4 429
Salten	4 027	4 393	6 484
Lofoten og Vesteraalen	3 469	3 188	3 437
Senjen og Tromsø	3 035	3 753	6 183

I de enkelte Amter i samme Aar samt 1801 var Antallet af Mandkjøn:

	1664—66.	1701.	1769.	1801.
Stavanger	12 416	12 609	15 447	18 821
Søndre Bergenhus	16 124	17 679	24 327	29 136
Nordre Bergenhus	15 071	17 552	21 196	25 249
Romsdal	17 142	19 089	22 940	26 395
Søndre Trondhjem	13 598	15 436	18 811	24 928
Nordre Trondhjem	12 356	11 660	14 420	20 909
Nordland	14 142	15 699	19 909	24 669
Tromsø	3 035	3 753	6 183	9 333
Finmarken	1 500	1 600	2 980	3 670
Tilsammen	105 384	115 077	146 213	183 110

Saa vel i denne som i Fogderitabellen er Romsdals Amts Byer i 1664—66 og 1701 medregnet under Landdistriktet, hvorimod de ikke er medtagne i 1769 og 1801. Disse Byer havde i 1664—66 373 og i 1701 ca. 400 Mandspersoner, og forsaavidt øver det liden Indflydelse, enten de medtages eller ikke.

Fraregnet som ovenfor Bergen og Trondhjems Byer, var Antallet af Mandspersoner i de 3 nordlige Stifter i:

	1664—66.	1701.	1769.	1801.
Bergens Stift	37 673	43 250	56 128	65 183
Trondhjems Stift	36 618	38 166	45 566	61 434
Tromsø Stift	18 677	21 052	29 072	37 672
Tilsammen	92 968	102 468	130 766	164 289

Beregnet efter Middelfolkemængden steg Antallet af Mandspersoner:

	1666—1701. pCt.	1701—1769. pCt.	1769—1801. pCt.
I Stavanger Amt	1.54	20.23	19.69
- Søndre Bergenhus Amt .	9.20	31.65	17.99
- Nordre Bergenhus Amt .	15.21	18.81	17.45
- Romsdals Amt	10.75	18.33	14.01
- Søndre Trondhjems Amt	12.66	19.71	27.97
- Nordre Trondhjems Amt ÷	5.80	21.17	36.73
- Nordlands Amt	10.44	23.65	21.36
- Tromsø Amt	21.22	48.89	40.60
- Finmarkens Amt	6.45	60.27	20.75
I ovennævnte Amter	8.78	23.85	22.41
I Bergens Stift	13.78	25.92	14.93
- Trondhjems Stift	4.14	17.67	27.79
- Tromsø Stift	11.96	32.00	25.77
I ovennævnte Stifter	9.72	24.27	22.72

Da mellemste Periode omfatter omtrent dobbelt saa langt Tidsrum som de øvrige, faar man en bedre Oversigt over Tilvæksten ved at beregne den aarlige Stigning.

Denne var:

	1666—1701. pCt.	1701—1769. pCt.	1769—1801. pCt.
Stavanger Amt	0.04	0.30	0.63
Søndre Bergenhus Amt .	0.26	0.47	0.58
Nordre Bergenhus Amt .	0.43	0.28	0.56
Romsdals Amt	0.31	0.27	0.45
Søndre Trondhjems Amt .	0.36	0.29	0.90
Nordre Trondhjems Amt . ÷	0.17	0.31	1.19
Nordlands Amt	0.30	0.35	0.69
Tromsø Amt	0.61	0.72	1.31
Finmarkens Amt	0.18	0.89	0.67
Tilsammen	0.25	0.35	0.72
Bergens Stift	0.39	0.38	0.48
Trondhjems Stift	0.12	0.25	0.90
Tromsø Stift	0.34	0.47	0.83
Tilsammen	0.28	0.36	0.73

6. Norges Folkemængde i det 17de og 18de Aarhundrede.

I norsk Historisk Tidsskrift, 2den Række, 3die Bind, S. 281—387, har Professor J. E. Sars i sin Afhandling: „Til Belysning om Folkemængdens Bevægelse i Norge fra det 13de til det 17de Aarhundrede“, søgt at bevise, at Norges Folkemængde før 1665 har været anslaaet for høit. Efter at have sammenlignet endel Opgaver over Peterspengenes Beløb for 1325—26 og 1353—57 og over Antallet af Skatteydere efter Skatteregnskaber fra det 16de og 17de Aarhundrede, finder han, at Rigets samlede Folkemængde før den store Mandedød (1349—50) ikke kan anslaaes høiere end til 300 000 og at den ved Farsottens Ophør var sunket ned til 200 000. Først i Begyndelsen af det 16de Aarh. var den naaet samme Høide som for 1349 og ved Aarh. Slutning var den endog naaet op til 400 000. Men i disse Tal er tillige indbefattet de senere til Sverige afstaaede Provinser, Herjedalen, Jæmteland og Baahuslen. Medtages ogsaa disse i 1664—66, skulde Norges Folkemængde ved sidstnævnte Tid have naaet $\frac{1}{2}$ Million. De 3 Provinseres Folkemængde var omtrent $\frac{1}{8}$ af det hele Riges.

Denne Beregning viser, at Norges Folkemængde efter den sorte Død har været i en stadig Stigning, det 18de Aarh. ikke undtaget. Dette er imidlertid ikke overensstemmende med enkelte danske Forfattere. Blandt andre kan nævnes en fra nyeste Tid, Troels Lund, der i sin „Oversigt over Danmarks og Norges Historie i Slutningen af det 16 Aarhundrede“, I, S. 95—97, anslaaer Norges Folkemængde ved Aar 1 600 til 600 000 eller 50 Procent mere, end den efter Sars's Beregning skulde være. Da den i 1664—66 var $\frac{1}{2}$ Million, skulde den saaledes være sunket med over 16 pCt. Dette finder Troels Lund at være i sin Orden; thi i lignende Grad sank Danmarks Folkemængde i disse Aar. Men Udviklingen i Norge kan ikke sammenlignes med Danmarks. Stavnsbaandets og de store Godseieres Tryk saavel som hemmende Privilegier virkede fordærveligt paa den danske Bondestand; vi skal blot nævne det stigende Antal af Ødegaarde. I Norge derimod steg samtidig Antallet af de eiendomsbesiddende Gaardbrugere. Krongodserne solgtes, Godssamlinger opløstes og Gaardene udstykkedes endog i den Grad, at der krævedes Regjeringens Indgriben af Frygt for, at det skulde virke økonomisk lammende. Skibsfarten og Trælasthandelen samt Fiskerierne gjorde sit til at øge Velstanden og dermed sikre den stigende Befolkning Arbeide og Underhold.

Folkemængden i Norge 1664—66, efter Rigets daværende Grændser, er af de tvende fornævnte Forfattere, der har bearbejdet Mandtallet for dette Aar, beregnet til 450 000, hvoraf 217 000 Mænd og 233 000 Kvinder. De sidste er beregnet efter Forholdstallet 100 : 107. Tællingen i 1769 — den første, der tillige omfattede Kvinder — udviser, at Forholdet mellem de tvende Kjøen var 100 : 111, eller i Landdistrikterne alene 100 : 110. I 1801 var Forholdet 100 : 109; i 1825 100 : 106 og i 1875 100 : 105. Dette viser

en Tendents til Forholdets Udjevning, hvorfor det er sandsynligt, at der tidligere var en større Forskjel end hidtil antaget. Jeg har følgelig fundet det nødvendigt at benytte et høiere Forholdstal og har beregnet Kvindekjønnen med 110 Kvinder for 100 Mænd. Muligens er ogsaa dette for lavt, men man mangler Opgaver til at kunne fastslaa et andet. Kvindekjønnen i 1664—66 bliver følgelig 6000 flere end tidligere antaget og den samlede Folkemængde 456 000.

Denne Folkemængde er imidlertid fundet ved at beregne endel Tillæg, som turde være mindre berettigede. Efter Listerne var Antallet af Personer over 12 Aar 117 500 hvoraf, 10 000 mellem 12 og 14 Aar. Lægges nu hertil 57 pCt. for 0—12-aaringer, bliver Antallet af Personer paa 14 Aar og derunder 77 000 eller 39.6 pCt. I 1701 var Procenten for den tilsvarende Aldersgruppe 39.9, i 1865 37.5 og i 1875 36.5, men for disse Aar er medtaget Personer mellem 14 og 15 Aar og naar Procenten alligevel er saa høi, som den er for 1664—66, kan man være nogenlunde sikker paa, at de 12—14-aarige ikke tiltrænger det Tillæg for „Defektivitet“, som er beregnet af L. Larsen (Havstad).

For Rangspersoner, Militære og andre, der helt eller delvis blev udeladte i Listerne for 1664—66, er af L. Larsen (Havstad) (Mandtallet S. 49, jfr. Prof. Aschehougs Afhandling, S. 387) beregnet et Tillæg af 14 000. Dette Antal — 7 af hvert Hundrede opgivne Personer over 12 Aar — er antagelig for høit. Af Rangspersoner (Adelige, Geistlige, Skolebetjente) var der i 1769 5000 i Landdistrikterne og 1 600 i Byerne. Af det første Antal kom 2 000 paa de Landsdele, for hvilke der for 1701 er Opgave. I disse var i nævnte Aar 700 Rangspersoner og er følgelig Stigningen betydelig. Var denne ens for hele Rigets Landdistrikt kan Antallet af Rangspersoner i 1701 ikke sættes over 2 500 og i 1664—66 til 2 000. Lægges nu hertil 4 000 for andre udeladte og 57 pCt. for Personer under 12 Aar, bliver Antallet af Mandkjøn i Rigets Landdistrikt foruden Finmarken 193 900, og af Mandkjøn og Kvindekjøn tilsammen ca. 407 000. Finmarken har paa den Tid havt ca. 3 000 Indbyggere og Bybefolkningen kan ikke sættes høiere end 30 000. Rigets samlede Folkemængde skulde saaledes blive 440 000, eller 10 000 mindre end hidtil antaget, og 16 000 mindre, naar Hensyn tages til det nye Forholdstal for Kvindekjønnen.

Angaaende Folkemængden i det søndenfjeldske Norge haves for 1701 ikke Opgaver, og den maa derfor beregnes. I 1664—66 havde denne Landsdel 44 pCt. af Rigets Landdistrikts Befolkning og i 1769 53 pCt. Denne forholdsvis stærke Stigning maa tilskrives Østlandets tiltagende Opkomst. Saafremt denne har været jevnt stigende, skulde Forholdstallet være steget fra 44 i 1664—66 til 47 i 1701. Men der maa tages Hensyn til de Tab, der forvoldtes ved den efter 1701 indtraadte Krig og de derpaa følgende Uaar og Sygdomme, som der skulde Menneskealdre til for at gjenoprette. Naar jeg har brugt 48 pCt. ved Udregningen af Folkemængden, har jeg selv-

følgelig gaaet ud fra, at den aarlige Stigning i Forhold til Rigets var større før end efter 1701.

Beregnet med 48 pCt. for det søndenfjeldske Norge, skulde samtlige Rigets Landdistrikter i 1701 have talt 221 000 Personer Mandkjøn og af begge Kjøn 464 000.

Kristiania, Fredriksstad, Drammen, Skien, Tønsberg, Kristianssand, Stavanger, Bergen og Trondhjem havde i 1701 efter en foretagen Beregning 30 000 Indbyggere mod 22 000 i 1664—66. Hvis de øvrige Byer, der i 1664—66 talte omkring 8000 Indbyggere, har steget forholdsvis som ovennævnte, kan Bybefolkningen i 1701 anslaaes til ca. 40 000. I 1769 var Bybefolkningen steget til 73 000 (og i 1801 til 78 000), men ikke alene er flere af de i 1769 medtagne Byer af nyere Tid — i 1701 var de blot Strandsteder og blev medtagne under Landdistriktet — saaledes Aalesund, Molde og Kristianssund — men Udviklingen gik saavel i forrige som i dette Aarhundrede — om end i det sidste i endda stærkere Grad — i Retning af stærkere Stigning i Byernes Folkemængde end i Landdistriktets.

I 1701 kan efter denne Beregning Riget samlede Befolkning saaledes anslaaes til 504 000. I 1769 var den steget til 728 000. Mellem 1701 og 1769 var der ingen Tælling. Derimod haves efter 1735 Opgave over Fødte og Døde. Vistnok var disse i det enkelte ikke paalidelige; men de kan dog formentlig benyttes til at beregne Folkemængdens omtrentlige Tilvæxt for det hele Land. Man vil saaledes finde, at Differensen af Overskudet af Fødte 1769—1801 og Folkemængdens Stigning i samme Tid var ikke fuldt 10 000 eller kun 300 aarlig, en Forskjel, der kan forklares ved Udvandringen. Folkemængdens Tilvæxt i denne Periode var 155 800, medens Overskuddet af af Fødte efter Listerne over Fødte og Døde var 165 600. Efter de sidste var Overskuddet 1735—1769 131 000; reduceres dette til 128 000, saa var Rigets Folkemængde i 1735 600 000.

Beregnet efter Middelfolkemængden, vil den samlede og den aarlige Stigning procentvis stille sig saaledes:

	Stigning	
	ialt.	aarlig.
1600—1665	22,8 pCt.	0,35 pCt.
1665—1701	13,6 —	0,38 —
1701—1735	17,4 —	0,51 —
1735—1769	19,3 —	0,57 —
1769—1801	19,2 —	0,62 —

Da Opgaven over Befolkningen i Landdistrikterne er den mest paalidelige, meddeles nedenfor Opgave kun for disse.

Folkemængden var:

	Ialt.	Heraf Mandkjøn.
1664—66	410 000	195 400
1701	464 000	221 000
1769	659 000	318 000
1801	806 000	387 000

Den samlede og den aarlige procentvise Tilvæxt var:

	Ialt		Aarlig	
	Mænd og Kvinder.	Mænd alene.	Mænd og Kvinder.	Mænd alene.
1665—1701 . . .	12,3 pCt.	12,3 pCt.	0,34 pCt.	0,34 pCt.
1701—1769 . . .	34,7 —	36,0 —	0,51 —	0,53 —
1769—1801 . . .	20,1 —	19,6 —	0,65 —	0,63 —

7. Mandtallet i Nedenæs Lehn 1701.

Naar undtages Rygge Præstegjeld, er Mandtallet i Nedenæs Lehn det eneste i det Søndenfjeldske, der vides opbevaret. Dette synes at være meget fuldstændigt, idetmindste indeholder det langt flere Oplysninger af statistisk Interesse end Listerne for det Vesten- og Nordenfjeldske; den eneste Anke, der kan rettes mod det, synes, sammenlignet med 1664—66, at være den, at Husmandsklassen er ufuldstændigt medtaget i Gjerestad, Sønedeled, Vestre Moland og Høivaag, samt at Mandtallet for Arendal er ufuldkomment, hvorom nedenfor.

Listerne for Birkenæs og Vestre Moland ere udfærdigede af Sognepræsterne, Fogden og Sorenskriveren i Slutningen af September 1701, rimeligvis er de andre fra samme Tid, men da de er uden Underskrift og Datum, kan det ikke sees.

I Nedenæs Lehn — Byerne og Næs Jernværk undtagne — var der, Sønner indbefattet, 4 989 Personer af Mandkjø, hvoraf 23 henføres til Embeds-, 3 360 eller 67 pCt. til Gaardmands-, 1 225 eller 25 pCt. til Husmands- og 381 til Tjenerstanden. Fordeles disse efter Næringsvei, saa var af:

	Embeds- standen.	Gaardmands- standen.	Husmands- standen.	Tjener- standen.
Beskjæftigede med Jordbrug og Skovdrift	-	3 258	952	379
Borgere og Sømænd	6	79	111	2
Handværkere	-	7	26	-
Andre	17	16	136	-
Tilsammen	23	3 360	1 225	381

Man vil af dette, som før paavist, se, hvilken stor Procent af Befolkningen der ernærede sig ved Jordbrug og Skovdrift. Medens i 1701 92 pCt. af Lehnets Indbyggere fik sit Livsophold derved, var der i 1875 blot ca. 25 pCt. I 1701 var af 100 Mandspersoner 27, som eiede eller brugte Gaard, i 1875 blot 16.

Gaardbrugerne var inddelt i 4 Klasser: 1. Selveiere, 2. Selveiere og Bygselmænd, 3. Bygselmænd og 4. Leilændinger. Til anden Klasse henførtes de, der foruden at eie Anpart i sin Gaard tillige brugte Bygselgods. Bruget laa følgelig i Fællesskab, og Brugeren var baade Eier og Bygsler. Det sees saaledes ikke sjelden i Skjøder, at N. N. købte 1 Hud Jordegods, hvoraf 4 Kalvskind Bygsel. I Gjerestad var 24 Gaarde med samlet Skyld af $46\frac{1}{4}$ Hud beheftet med $6\frac{1}{4}$ Huds Bygselgods.

Matrikulskylden af hvert af nævnte Slags Jordegods var:

	Selveiergods. Huder.	Bygselgods. Huder.	Leilændingsgods. Huder.
Selveiergods	1 207.15	-	-
Do. og Bygselgods	144.57	56.18	-
Bygselgods	-	96.64	-
Leilændingsgods	-	-	218.88
Tilsammen	1 351.72	152.82	218.88

Antal af Brug var:

Selveiergods	1 383,	deraf	247	ubeboede
Selveier- og Bygselgods	179	—	10	—
Bygselgods	81	—	5	—
Leilændingsgods	218	—	15	—
Tilsammen	1 861	—	277	—

Selveiergodset havde saaledes en betydelig Overvægt, idet det var 78 pCt. af det samlede Jordegods. I 1600 var det ca. 60 pCt. og i 1875 94½ pCt. Af offentligt Jordegods havde Lehn i 1660 440 Huder mod 181 i 1701. Af det sidste var 48 Huder i Kronens Besiddelse, 102 Huder Kirkegods, 31 Huder Mensalgods. Af det offentlige Gods var 21½ Hud udlagt til geistlige, 10½ Hud til civile og 11½ Hud til militære Embedsgaarde.

Brugenes gennemsnitlige Størrelse og Beboernes Antal sees af følgende Tabel:

	Selveiergods.	Selveier- og Bygselgods.	Bygselgods.	Leilændings- gods.	Huder
Skyld pr. Brug	0.87	1.13	1.19	1.00	
Antal Brug pr. 100 Huder	114.9	88.5	84.0	100.0	
Antal Mandspersoner pr. 100 Brug	240	240	280	230	

Antallet af Gaarde i Nedenæs Lehn var i 1594 487, 1640 537 og i 1657 569. Deraf var henholdsvis 321, 185 og 189 hele, 93, 211 og 218 halve Gaarde og 73, 141 og 162 Ødegaarde. Antallet af Brug (Opsiddere) var efter Magni Durell i 1620 blot 464. I 1657 var Antallet 1 341, i 1664 1 531 og i 1701 1 861, deraf 277 ubeboede. Udstykningen er saaledes tiltaget i betydelig Grad.

Af de 1 584 beboede Brug var 54 med 2 Eiere og 2 med 3 Eiere. Det ene af de sidste eiedes af 3 Brødre, det andet af Enke med Sønner. Af de 54 Brug var 13 delt mellem Fader og Søn, 8 Brødre, 10 Svogre, 14 Enke og Søn, 1 Broder og Søster, 4 Søstre, 3 ugift Kvinde og Svoger, 1 Enke og ugift Kvinde.

Denne Oversigt kan afsluttes med en Opgave over Opsiddernes Fordeling med Hensyn til Eiendomsforhold m. v.

Antal Brug:	Selveiergods.	Selveier- og Bygsgods.	Bygsgods.	Leilændingsgods.	Ialt.
med 1 Opsidder	1 087	168	76	197	1 528
- 2 —	48	1	-	5	54
- 3 —	1	-	-	1	2
Ubeboede	247	10	5	15	277
Tilsammen	1 383	179	81	218	1 861
Opsiddere:					
Embedsmænd	1	-	6	1	8
Gaardbrugere	965	147	61	179	1 352
Enker	173	23	8	25	229
Ugifte Kvinder	47	-	1	5	53
Tilsammen	1 186	170	76	210	1 642

Trælasthanhandelen var allerede 1701 blevet en af Lehnets vigtigste Næringsveie, men hvormange Mennesker der havde sit Erhverv ved denne, kunde ligesaa lidt dengang som senere opgives, da den som oftest er knyttet til Jordbruget. Blot enkelte Personer udskilles, saaledes som Hovederhverv en „Brugsmand“ og en, „som drev Næring ved Smaalast“, begge i Øiestad. Af Skatteregnskaber fra denne Tid sees, at Lehnet havde 44 frie og 10 ufrie Sauge og at den bevilgede aarlige Skur for disse var ca. 100 000 Tylvter, deraf det meste i Landvik, Søndeled og Østre Moland. I Forbindelse hermed kan anføres, at samme Regnskab opgiver Antallet af Kværne til 29, hvoraf 18 i Søndeled, Østre Moland, Tromø og Øiestad. Kværnskatten var $2\frac{3}{4}$ Rdl.

I Landdistrikterne var 5 Sognepræster, 2 Kapellaner, 1 Sorenskriver og 1 Foged. Desuden nævnes en forhenværende Sorenskriver, Knut Hansen. Denne, der var i en Alder af 40 Aar, var endnu i 1695 Sorenskriver i Østre Raabygdelaget, men boede i 1701 med sin 10 Aars gamle Søn som „forarmet Inderst“ paa Vrængen i Øiestad. Hvorfor hans Skjæbne var forandret slig, bliver vel til alle Tider en Gaade. I Lehnet var 8 Lensmænd.

Tvende Klasser indtog i 1701 en mislig økonomisk Stilling, nemlig Degnene og Haandværkerne. De første — der nævnes ialt af 5 — skulde just ikke prise sin Lod i Livet. Øiestads Degn, en Husmand, var uden Bolig, Degnen i Landvik ligeledes en Husmand var uden Degnebolig og „levede udi Armod“ og Degnen i Søndeled „havde intet fast Tilhold men var ude i Sognet og læste med Børnene“. Efter Antegnelser til Fogedregnskabet for 1715 kunde „Løitnanten“ ikke finde nogen Degn i Risør. Efterat den „nyttige Bjørnskov gik sin Vei, maatte Præsten være baade Præst og Degn“.

I Landdistrikterne var 23 Haandværkere, deraf 6 Skomagere, 6 Skræddere,

6 Smede, 1 Snedker, 1 Glasmester, 1 Guldsmed, 1 Billedhugger og 1 Feldbereder. Haandværksstandens Vilkaar kunde ikke være glimrende efter Oplysninger i Listen for Risør. Skoffikkeren var fattig; en Skrædder havde „lidet Arbeide og Næring“, en anden var forarmet og saa gammel, at han „lidet eller intet fortjente“; Smeden havde „formedelst Alderdom ingen Næring“, Snedkeren „var uden Fortjeneste“, Maleren „var fattig og fik lidet at bestille“.

I 1708 havde Risør faaet Dreier og Barber. — At Byens økonomiske Tilstand ikke har været god, fremgaar af et Skattemandtal af 1700, ifølge hvilket Antallet af Personer udenfor Borgerstanden var 2 Tjenere og 12 Karle. „Resten af Indbyggerne er udarmede, gamle og svage; den største Del maa betle sit Brød, hvorfor de ei er antegnede, eftersom den allernaadigste Forordning dem forskaaner.“

Arendals Haandværksstand var ikke af stor Betydning. Ved at sammenligne de forskjellige Opgaver fra Aarene mellem 1701 og 1723, saa har Stedet havt 2 Skomagere, 5 Skræddere, 3 Snedkere, 6 Smede, 1 Guldsmed, 1 Bødker, 2 Dreiere, 1 Glasmester, 1 Barber, 3 Seilmagere, 1 Bøssemager, 1 Bogbinder og 1 Parykmager.

Borgerskabet i Lehnets Byer maa antages være fuldstændig optalt, naar undtages Arendal, hvor de fleste intet opgav, idet de paaberaabte sig, at de tilhørte Kristianssands Borgerskab. Sammenlignes Fogedregnskabets Opgaver fra 1694 til 1715, faar man følgende Resultat for Arendal:

	Over 12 Aar.		Tils.
	Mandkj.	Kvindekj.	
Handelsborgere	12	-	12
Enker med Borgerskab	-	3	3
Hustruer, Sønner og Døtre	1	12	13
Skibsførere	6	-	6
Mindre Handlende uden Borgerskab, Mænd og Enker	12	2	14
	Tilsammen		48
Hertil Tjenere	12	14	26
	Tilsammen		74

Udføres en lignende Sammenligning for Risør, vil det blot bekræfte Mandtallets Rigtighed. Af det sidstes Borgerskab hørte 3 under Kragerø, 2 under Laurvik og de øvrige under Kristianssand.

I Landdistriktet var efter Mandtallet 15 Borgere, 3 af Arendal (?), Resten af Kristianssand; 8 var Gaardbrugere, 2 Gaardbrugersønner, 2 Embedsmandsønner og 3 Inderster. De fleste — 12 — boede i Arendals Omegn. Efter Fogedregnskabet var der 20 Borgere, efter et Mandtal i Arendal 1715 23.

Som Søfartsdistrikt indtog Nedenæs allerede i 17de Aarhundrede en fremskudt Stilling og talte visselig langt flere Sømænd, end Mandtallet udviser. Ved at supplere dette med Fogedregnskabet for 1701 var der:

	Skippere.	Sømænd.
I Lehnets Landdistrikter	51	167
- — Byer	17	131
Tilsammen	68	+ 298 = 366.

Hvor meget for lavt dette Antal var, vil man erfare ved at gennemgaa Listerne over hvervede Baadsmænd samt Opgaven over de til Arendal i 1701 ankomne Fartøier, efter hvilken Stedet havde flest Anløb næst Skiensfjorden og Drammen; — flere end baade Kristiania og Kristianssand. I Risør var i 1694 hjemmehørende 20 Fartøier, hvoraf 16 Jyllandsfarere, og i Arendal i 1701 60, tilsammen 80; regnes Besætningen til gennemsnitlig 5 à 6 Mand, talte Lehnets Sømandsstand ca. 450 Mænd.

Bergværks- og Grubedriften var blot i sin Begyndelse. Næs Værk, anlagt 1665, talte i 1701 ikke fuldt 80 Mennesker og ved Grubedriften i Arendals Omegn sysselsattes blot 13 Personer.

Fiskeriet var fordetmeste enten Sømændenes eller de fattige Arbeideres Binæring. Antallet af Fiskere uden Binæring var i Landdistrikterne 53. I flere Herreder nævnes ikke en eneste Fisker. — Lakse- og Vadfisket, der nævnes i Fogedregnskabet, var af størst Værd i Høivaag, hvor Skatten af Fisket var 4½ Rdl., dernæst Øiestad med 3 Rdl. 5 Sk., Vestre Moland med 3, derefter kom Landvik, Fjære og Eide med henholdsvis 48, 44 og 20 Sk.

Arbeidernes Stilling saavel i Landdistrikterne som i Byerne var mislig, ikke mindre end 359 opgives som fattige, deraf 73 i Byerne og 286 i Landdistriktet. Som Maanedstjenere i Kjøbenhavn var fraværende 29 Personer.

Af Militære var der i Landdistriktet 215 og i Byerne 11. Fordelt efter Stand var:

	Bybeboere.	Gaardmands- klassen.	Husmands- standen.	Tjener- standen.
Officerer	2	-	-	-
Underofficerer	3	1	3	-
Menige	6	113	51	47
deraf				
Staaende Soldater	6	82	28	26
Reserve —	-	25	13	17
Marine —	-	6	5	4
Høibaadsmænd	-	-	3	-
Artillerister	-	-	1	-
Tamburer	-	-	1	-

Efter Fogedregnskaberne var der i Lehnet 188 Staaende og 26 Marine-soldater. Udkommanderet var 2 til Holland og 1 til Island.

Til Bemærkningerne om Byernes Folkemængde kan meddeles følgende samlede Oversigt for hver By.

I Risør nævnes 1 Tolder, 1 Visitør, 1 Maaler og Veier og 1 resid. Kapellan, 1 Kirkesanger, 4 Handels- og 8 Skipperborgere, 3 Skomagere, 3 Skræddere, 2 Snedkere, 2 Smede, 1 Maler, 1 Glasmester, 1 Bødker, 1 Skibstømmermand, 46 Sømænd, 15 Fiskere, 1 Gjæstgiver, 36 Arbeidere, 2 Betlere, 136 Sønner,

hvoraf 15 hos Borgere og Embedsmænd, 13 Tjenere og 9 Enker, hvoraf 1 Kapellanenke og 1 Borgerenke.

I Tvedestrand var 1 Kirkesanger, 1 Sømand, 5 Arbeidere og 6 Sønner.

I Arendal nævnes: 1 Byfoged, 1 Tolder, 2 Visitører, 1 Kontrollør, 1 resid. Kapellan, 1 Kirurg, 1 Løjtnant, 2 Kirkesangere, 5 Handels- og 5 Skipperborgere, 1 Skomager, 4 Skræddere, 1 Snedker, 2 Smede, 1 Guldsmed, 1 Barber, 1 Skibsbygmester, 2 Baadbyggere, 13 Sømænd, 2 Skibsredere, 1 Gjestgiver, 1 Vægter, 70 Arbeidere, 99 Sønner, hvoraf 3 Embedsmandssønner, (hvorimod ingen Borgersønner), 6 Tjenere, 14 Enker, hvoraf 2 efter Embedsmænd og 2 efter Borgere.

I Grimstad var 1 Stiftsskriver, 1 Kaptein, 1 Sergeant, 1 Korporal, 1 Skomager, 1 Skrædder, 1 Smed, 1 Guldsmed, 4 Sømænd, 13 Arbeidere, 40 Sønner, 3 Tjenere og 3 Enker.

Ved Næs Jernværk boede 1 Inspektør, 1 Marsmester, 2 Smede, 2 Opgivere, 1 Hytteknekt, 7 Arbeidere, 20 Sønner og 2 Tjenere.

By- og Værksbefolkningen fordeles saaledes efter Stand:

	Hovedpersoner.	Sønner.	Tjenere.	Ialt.
Embedsmænd og lign. Stilling	20	12	-	32
Borgere	22	10	-	32
Arbeidere og Andre . . .	255	279	24	558
<hr/>				
Tilsammen	297	301	24	622

Enkelte Strandsteder havde i 1701 ikke faaet saa liden Betydning, hvortil Skibsfarten gav særlig Anledning. Af Mandspersoner over 1 Aar havde saaledes Lyngør 14, Songe i Østre Moland 36, Næs og Næskilen i samme Sogn 56, Havstad i Barbo 23, Barbo 14, Mærdø i Tromø 47 (hvor „alle voksne Personer var seilende Mænd eller Lodse“), Kolbjørnsvik i Hisø 64, Asdal i Øiestad 60, Braastad sammesteds 42, Sandviken i Øiestad 42 og Berge i Fjære 26.

I Arendals Omegn boede 3 Personer, hvis Livsstilling maa omtales, saameget mere som den er betegnende for sin Tid. Tvende fattige Husmænd, Mogens Christensen og Lars Nilsen (Langsævnæsset) „ernærede sig ved skrive for Folk“ og Sømanden Thomas William Whith (fra Whitby i Nord-England) var Tolk for Englænderne.

Om Aldersopgaverne gjælder de foran gjorte Bemærkninger. Der var i:

	Landdistrikterne.	Byerne.	Tilsammen.
mellem 1— 4 Aar	505	57	562
— 5— 9 —	663	65	728
— 10—14 —	712	83	795
— 15—19 —	466	44	510
— 20—24 —	332	39	371
— 25—29 —	268	36	304
— 30—34 —	342	40	382
— 35—44 —	637	77	714
— 45—54 —	482	75	557
— 55—64 —	313	27	340
— 65—74 —	184	16	200
— 75—84 —	56	3	59
— 85—99 —	17	1	18
103 —	1	-	1
Uopgivet	47	23	70
	<hr/>		
Tilsammen	5 025	586	5 611

Lægges hertil 198 for Personer under 1 Aar, saa var i:

	Nedenæs Lehn.			Øvrige
	1664—66.	1701.	1801.	Landsdele. 1701.
Under 15 Aar	37.0	39.5	37.7	36.9
15—30 —	25.2	20.8	22.7	23.4
30—65 —	33.6	34.9	33.7	34.9
Over 65 —	4.2	4.8	5.9	4.8

Efter Listerne var der i 1701 i Nedenæs Lehns Landdistrikt, Næs Værk indbefattet, 5 025 Personer. Lægges hertil — foruden 50 for et manglende Blad i Listen for Landvik og Fjære — 3 pCt. for Sønner under 1 Aar og 110 pCt. for Kvinder, har Folkemængden i Nedenæs 1701 været ca. 11 000. Arendals Folkemængde kan anslaaes til 700, Risørs til 600, Tvedestrand 30 og Grimstad 150 eller Byerne tilsammen ca. 1 500. I 1664—66 var Amtets Folkemængde ca. 20 000, hvoraf lidt over 11 000 i Nedenæs Lehn. For hele Amtet i 1701 kan den anslaaes til ca. 22 000. I 1769 var Folkemængden steget til 29 700 og i 1801 til 36 300 Personer.

B i l a g e.

Bilag No. 1.

Kongelig Befaling til Hr. Vice- Statholder von Gabel anlangende Mandtallers Indrettelse over Mandskabet i Aggershuus Stift.

Frederich den Fjerde, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenburg og Delmenhorst;

Vor synderlig Gunst tilforn, Vores allernaadigste Vilje og Befaling er, at du straks i det dig allernaadigst anbetroede Stift og underliggende Amter, gjører den Anstalt, at Fogderne og Sorenskriverne, en hver i sit anbetroede Distrikt, tilligemed Præsterne en hver for sit anfortroede Sogn eller Menigheder (hvorom Vi Bisperne allernaadigst have befalet) at de straks og uden Ophold forfatte rigtige Mandtaller over alt det Mandskab som i en hvers anfortroede Sogn, Menigheder og Distrikter paa Landet findes, og paa det derudi en hvis Orden over alt holdes maa, sendes herhos allernaadigst en Modell, hvorefter samme Mandtaller indrettes skulle, ved Beskrivelsen skal de ufeilbar tage iagt, at Gaardene en efter anden følges saasom Budstikken gaar, og at ingen udelades, det være sig enten, Hel, Halv, Fjerdings eller Ottings Gaarde, Ødegaarde og Rydningspladse som bebygte ere, item Husmændspladse eller andre Steder, som Folk beboer, desligeste Bergværkerne, Sauger og des Folk saamange i hvert Sogn findes udi deres Orden: Hvor adelige Gaarder, Officer eller Dragoungaarder, Præst eller Fogedgaarder, Degneboliger, Post eller Gastgivergaarder findes, antegnes det in margine hver Steds, hvor de findes til Efterretning; Samme Mandtaller skulle være igjennemdragne og af Præsterne, Fogderne og Sorenskriverne forseglede og underskrevne, og paa det Vi Os til des ufeilbare Riglighed allernaadigst maa forlade, haver du alvorlig at forelægge og befale dennem, at de meget agtsom her udi procederer saa at intet af samme Mandtaller udelades, som til des Beskrivelsens Fuldkommenhed efter Modellen eragtes, saafremt de uagtsomme derfor ikke med Vores høieste Unaade vil ansees, desligeste at disse Mandtaller i det ringeste inden forestaaende Augusti Maanedes Udgang hos dig maa være indkommen, eftersom Vi dennem inden derpaa følgende medio Septembris udi Vores Rentekammer komplet fra dig allernaadigst sikkerlig forvente ville. Og paa det de ikke skal besværges Posten, om de paa engang skulde nedkomme, er Vi allernaadigst tilfreds, at de saasom de hos dig indkomme, nedsendes maa. Dermed

sker vor Vilje, Befalendes dig Gud. Givet paa vort Slot Jægersborg den 26 Julii A° 1701.

Under vor Kongel. Haand og Signet.

Frederich R.

K. Thott.

H. Rosencreutz.

I. Neve.

Ligelydende til Stiftamtmand Powich, hos hannem at være indkommet inden Medio Sept. og her ved Sept. Maanedes Udgang.

Bilag No. 2.

**Kongl. Befaling til Dr. Hans Munck at beordre Præsterne at bivaane
foreskrevne Mandtals Forfattelse.**

Frederich den Fjerde, etc.;

Vor Gunst tilforn. Vide maa du, at som Vi allernaadigst haver befalet os elskelig Hr. Frederich von Gabel etc. at gjøre den Anstalt ved vores Fogeder og Sorenskrivere, en hver i sit anfortroede Distrikt, sognevis at forfatte rigtige Mandtaller over alt det Mandskab, som der udi findes og som Præsterne bedst bør at være kyndige om Mandskabet, som i deres Sogner eller Menigheder findes, og der enten ere føde eller som fremmede der tjene eller opholde; saa er Vores allernaadigste Vilje og Befaling, at du straks og ufortøvet gjør den Anstalt, at Provsterne og Præsterne udi det dig allernaadigst anfortroede Aggershuus Stift overalt naar vores Fogder og Sorenskrivere sig hos dennem indfinder, uden ringeste Modsigelse, Forvendning eller Ophold, sig med dennem sammenføie og samme Mandtaller, efter derom allernaadigst given Modell, en hver for sit Sogn eller Menighed indretter, underskriver og forseglar, saa at de til forelagde Tid bemelte vores Geheimeraad og vice Statholder til videre Nedsendelse ufeilbar indkommer. I det øvrige haver du at forelægge dennem, at de denne Forretning med allerstørste Flid og Troskab efterkommer, og at ei noget Mandskab blive udeladt eller forglemt, saa fremt de ikke i vores høieste Unaade vil forfalde. Dermed sker vor Vilje, Befalendes dig Gud. Givet paa vort Slot Jægersborg den 26 Julii A° 1701.

Under vor Kongel. Haand og Signet.

Frederich R.

K. Thott.

H. Rosencreutz.

I. Neve.

Ligelydende til Mag. Ludvig Stoud, Biskop i Kristianssands Stift.

Bilag No. 3.

**Kongelig Befaling til Hans Høie Excell. Gyldenlewe angaaende
forbemelte Mandtallers Indrettelse i Laurvigs Grevskab.**

Frederich den Fjerde, etc.

Vor synderlig Gunst og Bevaagenhed tilforn, Vores allernaadigste Vilje og Befaling er, at du straks i det dig allernaadigst forlente Laurviks Grevskab gjører den Anstalt, at din Forvalter og Sorenskriveren, tilligemed Præsterne, en hver for sit anfortroede Sogn eller Menigheder (hvorom Vi Bispen allernaadigst haver befalet) at de straks og uden Ophold forfatte rigtige Mandtaller, over alt det Mandskab som i en hvers anfortroede Sogn eller Menigheder paa Landet findes; og paa det der udi en vis Orden over alt holdes maa, sendes herhos allernaadigst en Modell, hvorefter samme Mandtaller indrettes skulle, ved Beskrivelsen skal de ufeilbar tage iagt, at Gaardene en efter anden følges, saasom Budstikken gaar, og at ingen udelades, det være sig enten Hel, Halv, Fjerdings eller Ottings Gaarde, Ødegaarde og Rydningspladse som bebygte ere, item Husmændspladse, eller andre Steder, desligeste Bergværker, Sauge og des Folk, saamange i hvert Sogn findes udi deres Orden: Hvor adelige Gaarder, Officerer eller Dragoungaarder, Præst eller Fogdegaarder, Degneboliger, Post eller Gastgivergaarder findes, antegnes det, hvor de findes, til Efterretning in margine af Mandtallet, samme Mandtaller skulle være igjennemdragne og af Præsterne, Forvalteren og Sorenskriveren underskrevne og forseglede. Og paa det Vi os til des ufeilbare Rigtighed allernaadigst maa forlade, haver du alvorlig at forelægge og befale dennem, at de meget agtsom her udi procedere, saa at intet af samme Mandtalle udelades, som til des Beskrivelses Fuldkommenhed efter Modellen cragtes, saa og at disse Mandtaller i det ringeste inden førstkommende Augusti Maanedes Udgang maa være færdige, eftersom vi dennem inden derpaa følgende Medio Septembris udi vores Rentekammer komplet fra dig allernaadigst sikkerlig forvente ville. Og paa det de ikke skal besværge Posten, om de paa eengang skulle nedkomme, er Vi allernaadigst tilfreds, at de saasom de hos dig indkomme dermed nedsendes maa. Dermed sker vor Vilje. Befalendes dig Gud. Givet paa vort Slot Jægersborg den 26 Julii A^o 1701.

Under vor Kongel. Haand og Signet

Frederich R.

K. Thott.

H. Rosencreutz.

I. Neve.

Ligelydende til Grev Wedel for Jarlsberg Grevskab.

Bilag No. 4.

Modell, hvorefter de i Norge anbefalede Mandtaller skal indrettes.

I.

Opsiddernes eller Leilændings Stand og Vilkaar.	Gaardenes eller Pladsernes Navne.	Opsiddernes eller Leilændings Navne.	Deres Alder.	Deres Sønners Navne og hvor de findes.	Deres Aar og Alder.	Tjenestekarle eller Drengene.	Deres Alder.
Adelig Sædegaard	N. Fogderi N. Sogn eller Præstegjeld N. N.	N. N.	. . .	Johan, under N. Regim.	18	Østen N. Bjørn N. Amund N.	16
				Peter, hjemme	12		20
				Claus udenlands.	20		24
Officergaard	Trøften Holt	N. N. N. Kapit.	30 50	Salve N. Guttorm N. Tore Jørgen N.	20 15 13 1	Arne N. født i N. Fogderi Jochum født i N. Fogd.	30 18
				Skjerpestad Fusker Sand			
Fogedgaard	Brattebøl						
Lensmandsgaard	Ekhorn						
Postgaard	Øen						
Skrivergaard	Ouli						
	Skulestad						
Dragoungaard.	Kølstad						
	Smørli						
Degnebolig	Vestby						
	Opstad						
Reserve	Børgen						
	Gerstad						
Reserve	Gremesland						
	Kjølset						
Reserve	Gelager						
	Skaare						

NB. Paa denne Maade maa procederes med alle andre, Gaard fra Gaard eftersom Budstikken løber og ingen af Mandskabet at udelades, om det end er smaa Drengbørn aargamle. Paa det Sted nogen Dragoun Soldat eller Reserve findes, der maa han antegnes og det efter hans Beskaffenhed og Vilkaar enten han er gift, bruger selv Gaard eller tjener.

II.

Opsiddernes eller Leilændings Stand og Vilkaar.	Gaardenes eller Pladsernes Navne.	Opsiddernes eller Leilændings Navne.	Deres Alder.	Deres Sønners Navne og hvor de findes.	Deres Aar og Alder.	Tjenestekarle eller Drenge.	Deres Alder.
Soldat Reserve	Husmænd Ødegaards- mænd Inderster Handvær- kere og deslige. Kugerud Hanard Heier Steen	Saugmester N.	40	Niels N. Jørgen N.	2 3	Saugdrenge N. N.	17 20
	Disse kunde komme sidst i hvert Sogns Mandtal og Mandskabet beskrives efter deres Beskaffenhed, Aar og Alder, som oven er meldet.						
	Bergværk Bersundts Jernværk	Gewærk N. Inspektør N. Marsmester N. Formere N. Smed N. Gemene Arbeidere eller Bergseller N. N. N.					

Skrivelserne til Embedsmændene i Bergens og Trondhjems Stifter mangler. Disse var dateret samme Sted og Dag som ovenstaaende og har uidentivl i det væsentlige været ligelydende med disse.

Tabeller.

Tabel 1. Folkemængden 1701 stifts- og amtsvis, fordelt efter Stand.

(Værker og Byer ikke medtagne.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Landsdele.	Hovedpersoner.					Sønner				Tjenere.	Finner.	Ialt Mandkjøn.	Enker.
	Embedsmænd.	Gaardbrugere.	Føde-raadsmænd.	Husmænd.	Tilsammen.	hos			Tilsammen.				
						Embedsmænd.	Gaardbrugere.	Husmænd.					
Stifterne.													
Kristianssand	35	4 149	62	1 002	5 248	47	4 877	741	5 665	1 898	-	12 811	214
Bergen	91	14 302	169	2 960	17 522	122	15 631	1 828	17 581	6 635	-	41 738	434
Trondhjem	94	8 342	-	3 063	11 499	162	9 968	2 024	12 154	6 729	-	30 382	353
Tromsø	51	5 058	-	1 476	6 585	78	6 276	799	7 153	4 322	825	18 885	249
Tilsammen	271	31 851	231	8 501	40 854	409	36 752	5 392	42 553	19 584	825	103 816	1 250
Amterne.													
Stavanger	35	4 149	62	1 002	5 248	47	4 877	741	5 665	1 898	-	12 811	214
Søndre Bergenhus	46	6 102	-	1 196	7 344	61	6 437	767	7 265	2 415	-	17 024	237
Nordre Bergenhus	28	5 376	69	1 357	6 830	61	6 298	755	7 114	3 056	-	17 000	137
Romsdal	42	6 012	100	1 349	7 503	36	6 334	892	7 262	3 298	-	18 063	123
Søndre Trondhjem	41	3 344	-	1 460	4 845	72	4 374	1 051	5 527	3 263	-	13 635	218
Nordre Trondhjem	28	1 810	-	661	2 499	54	2 156	357	2 567	1 332	-	6 398	72
Nordland	40	4 276	-	1 192	5 508	65	5 302	629	5 996	3 380	358	15 242	190
Tromsø	11	782	-	284	1 077	13	974	170	1 157	942	467	3 643	59
Tilsammen	271	31 851	231	8 501	40 854	409	36 752	5 392	42 553	19 584	825	103 816	1 250

Tabel 2. Folkemængden 1701 fogderivis, fordelt efter Stand.
(Værker og Byer ikke medtagne.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Fogderier.	Hovedpersoner, Mandkjøn.					Sønner				Tje- nere.	Finner.	Ialt Mand- kjøn.	Enker				Til- sam- men.
	Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Føde- raads- mænd.	Hus- mænd.	Til- sam- men.	hos			Til- sam- men.				efter				
						Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Hus- mænd.					Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Hus- mænd.	Finner.	
Jæderen og Dalerne .	16	2 082	62	267	2 427	18	2 696	207	2 921	921	-	6 269	6	76	14	-	96
Ryfylke	19	2 067	-	735	2 821	29	2 181	534	2 744	977	-	6 542	5	81	32	-	118
Søndhordland	17	1 448	-	383	1 848	22	1 665	313	2 000	718	-	4 566	2	67	9	-	78
Hardanger og Voss .	10	1 353	-	347	1 710	6	1 545	222	1 773	502	-	3 985	-	70	7	-	77
Nordhordland	19	3 301	-	466	3 786	33	3 227	232	3 492	1 195	-	8 473	-	76	6	-	82
Sogn	11	1 951	1	707	2 670	23	2 145	422	2 590	1 296	-	6 556	-	15	-	-	15
Sønd- og Nordfjord .	17	3 425	68	650	4 160	38	4 153	333	4 524	1 760	-	10 444	9	98	15	-	122
Søndmøre	17	2 824	100	407	3 348	-	2 896	306	3 202	1 164	-	7 714	3	55	2	-	60
Romsdal	10	1 345	-	247	1 602	14	1 260	148	1 422	719	-	3 743	-	19	-	-	19
Nordmøre	15	1 843	-	695	2 553	22	2 178	438	2 638	1 415	-	6 606	2	40	2	-	44
Orkedal	5	727	-	322	1 054	7	988	183	1 178	695	-	2 927	-	39	9	-	48
Guldal	12	693	-	190	895	16	902	118	1 036	695	-	2 626	-	31	6	-	37
Strinden og Selbu .	12	607	-	414	1 033	25	882	409	1 316	726	-	3 075	2	17	18	-	37
Fosen	12	1 317	-	534	1 863	24	1 602	371	1 997	1 147	-	5 007	-	54	42	-	96
Inderøen	18	892	-	423	1 333	37	1 100	235	1 372	794	-	3 499	4	31	6	-	41
Namdal	10	918	-	238	1 166	17	1 056	122	1 195	538	-	2 899	2	29	-	-	31
Søndre Helgeland .	8	1 324	-	472	1 804	19	1 811	278	2 108	963	-	4 875	2	38	8	-	48
Nordre Helgeland .	3	901	-	220	1 124	5	1 147	115	1 267	616	-	3 007	-	36	1	-	37
Salten	14	1 233	-	197	1 444	21	1 436	70	1 527	940	354	4 265	3	52	1	2	58
Lofoten og Vesteraalen	15	818	-	303	1 136	20	908	166	1 094	861	4	3 095	-	39	8	-	47
Senjen og Tromsø .	11	782	-	284	1 077	13	974	170	1 157	942	467	3 643	2	45	12	-	59
Tilsammen	271	31 851	231	8 501	40 854	409	36 752	5 392	42 553	19 584	825	108 816	42	1 008	198	2	1 250

Tabel 3. Folkemængden i de enkelte Præstegjeld 1701, fordelt efter Stand.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Præstegjeld.	Hovedpersoner, Mandkjon.					Sønner				Tje- nere.	Finner.	Ialt Mand- kjon.	Enker				Til- sam- men.
	Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Føde- raads- mænd.	Hus- mænd.	Til- sam- men.	hos			Til- sam- men.				efter				
						Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Hus- mænd.					Finner.	Hus- mænd.	Finner.		
																Em- beds- mænd.	
Lunde	2	246	14	35	297	-	338	16	354	84	-	735	-	7	-	-	7
Sogndal ¹⁾	2	232	3	56	293	2	292	28	322	75	-	690	-	-	6	-	6
Helleland	2	498	24	19	543	1	647	13	661	118	-	1 322	-	27	-	-	27
Ekersunds Landdistr.	2	176	3	32	213	3	279	30	312	78	-	603	1	18	5	-	24
Bø	3	194	10	25	232	4	250	25	279	132	-	643	-	4	-	-	4
Ly	1	239	3	23	266	-	296	6	302	92	-	660	-	10	-	-	10
Klep	1	117	3	18	139	-	115	25	140	89	-	368	-	3	-	-	3
Høilands Landdistsikt	2	140	-	19	161	3	180	17	200	78	-	439	-	1	-	-	1
Haaland	1	110	2	20	133	3	143	24	170	83	-	386	1	4	-	-	5
Hetland	-	130	-	20	150	2	156	23	181	92	-	423	4	2	3	-	9
Hjelmeland	2	209	-	89	300	4	217	48	269	165	-	734	1	13	2	-	16
Jælse	1	165	-	90	256	5	173	55	233	92	-	581	2	9	2	-	13
Suledal ²⁾	2	220	-	57	279	1	218	58	277	84	-	640	-	13	7	-	20
Nerstrand	3	144	-	94	241	10	177	68	255	70	-	566	1	7	8	-	16
Vikedal	2	133	-	59	194	-	154	37	191	51	-	436	-	5	3	-	8
Skjold	1	230	-	92	323	-	250	80	330	88	-	741	-	7	-	-	7
Strand	1	244	-	55	300	2	244	32	278	97	-	675	-	6	1	-	7
Finnø	1	102	-	36	139	-	136	17	153	62	-	354	-	3	-	-	3
Rennesø	1	121	-	18	140	-	124	10	134	51	-	325	-	5	-	-	5
Tysvær	1	186	-	31	218	1	169	30	200	69	-	487	-	2	4	-	6
Avaldsnæs	3	146	-	64	213	4	120	55	179	78	-	470	-	1	2	-	3
Torvestad	1	167	-	50	218	2	199	44	245	70	-	533	1	10	3	-	14
Finnaas	1	245	-	60	306	-	252	56	308	93	-	707	-	11	2	-	13
Fjelberg	3	197	-	72	272	9	255	69	333	132	-	737	-	3	2	-	5
Etne	1	121	-	33	155	-	124	23	147	91	-	393	1	4	-	-	5
Stordøen	3	251	-	87	341	4	290	91	385	128	-	854	-	17	2	-	19
Skonevik	1	136	-	45	182	2	130	11	143	72	-	397	-	5	-	-	5
Kvindherred	2	134	-	39	175	2	162	42	206	63	-	444	-	5	1	-	6
Tysnæs	3	241	-	47	291	1	321	21	343	90	-	724	-	14	2	-	16

Strandebarm	3	123	-	-	126	4	131	-	135	49	-	310	1	8	-	-	9
* Joudal	1	89	-	46	136	-	118	32	150	30	-	316	-	5	-	-	5
* Østensjø	1	144	-	28	173	-	212	22	234	33	-	440	-	10	1	-	11
Ulvik	2	204	-	53	259	1	228	43	272	51	-	582	-	19	-	-	19
Ullensvang	2	328	-	70	400	-	315	44	359	109	-	868	-	11	4	-	15
Røldal Sogn ³⁾	-	33	-	12	45	-	35	3	38	1	-	84	-	1	-	-	1
Voss	4	555	-	138	697	5	637	78	720	278	-	1 695	-	24	2	-	26
Strandvik	2	182	-	28	212	-	230	16	246	81	-	539	-	15	-	-	15
Os	1	251	-	31	283	2	290	8	300	89	-	672	-	9	-	-	9
Fane	1	225	-	28	254	-	230	11	241	188	-	683	-	13	-	-	13
Sand	3	398	-	78	479	7	391	43	441	208	-	1 128	-	1	2	-	3
Domkirkens Landdistr.	1	85	-	14	100	1	95	7	103	37	-	240	-	2	-	-	2
Hammer	2	726	-	151	879	7	657	91	755	214	-	1 848	-	23	3	-	26
Manger	3	461	-	39	503	10	418	21	449	149	-	1 101	-	1	1	-	2
Lindaas	3	545	-	51	599	2	522	18	542	119	-	1 260	-	4	-	-	4
Haus	3	428	-	46	477	4	394	17	415	110	-	1 002	-	8	-	-	8
Sogndal	2	206	-	83	291	3	218	61	282	126	-	699	-	-	-	-	-
Hafslo	2	167	-	69	238	4	161	40	205	98	-	541	-	-	-	-	-
Jostedal ⁴⁾	-	39	-	13	52	-	22	-	22	-	-	74	-	-	-	-	-
Lyster	3	170	-	90	263	10	160	69	239	103	-	605	-	-	-	-	-
Lærdal	-	142	-	133	275	-	193	109	302	163	-	740	-	-	-	-	-
Aurland	-	116	-	45	161	-	99	20	119	90	-	370	-	-	-	-	-
Lekanger	3	264	-	109	376	5	317	68	390	180	-	946	-	2	-	-	2
Vik	-	316	-	83	399	-	388	29	417	211	-	1 027	-	-	-	-	-
Evindvik ⁵⁾	1	449	-	72	522	1	505	15	521	272	-	1 315	-	13	-	-	13
Askevold ⁶⁾	2	321	2	59	384	2	331	45	378	209	-	971	-	7	-	-	7
Førde	2	405	17	66	490	-	551	35	586	235	-	1 311	1	19	-	-	20
Kinn	1	294	9	88	392	2	321	43	366	180	-	938	-	13	3	-	16
Holmedal	2	524	22	114	662	3	626	59	688	339	-	1 689	2	5	-	-	7
Jølster	-	251	17	38	306	-	305	21	326	133	-	765	2	2	-	-	4
Selø	1	282	2	61	346	5	257	14	276	194	-	816	-	3	-	-	3
Eid	3	551	-	85	639	5	675	28	708	203	-	1 550	1	24	-	-	25
Indviken	3	476	-	99	578	10	666	58	734	161	-	1 473	1	17	7	-	25
Gloppen	3	403	-	50	456	11	503	41	555	159	-	1 170	2	8	5	-	15
*Vanelven ⁷⁾	1	194	-	21	216	-	161	15	176	75	-	467	-	3	-	-	3
*Volden ⁸⁾	2	317	1	32	352	-	387	26	413	81	-	846	-	2	1	-	3
*Hjørendfjord ⁹⁾	2	201	22	38	263	-	210	22	232	89	-	584	-	2	-	-	2
*Røvde ¹⁰⁾	-	155	-	9	164	-	158	12	170	50	-	384	-	1	-	-	1

1) Annexet Hiterø i Lister og Mandals Amt ikke medtaget. 2) Annexet Røldal i Søndre Bergenhus Amt se nedenfor. 3) Annex til Suledal. 4) Mangler Opgave for 1701, hvorfor Tællingen i 1664 benyttet. 5) Deraf hørte i 1701 en Del til det nuværende Søndre Bergenhus Amt (577 Pers. Mandkjøn). 6) En Del af Askevold og Hyllestad Sogne hørte til Sogns Fogderi. 7) Indbef. Vanelven og Halvdelen af Søvde Sogn. 8) Volden Sogn. 9) Hjørendfjord og 12 Gaarde af Søkvelven. 10) Røvde og Sandø.
An m. De med * betegnede er Skibreder.

Tabel 3 (Forts.). Folkemændene i de enkelte Præstegjeld 1701, fordelt efter Stand.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Præstegjeld.	Hovedpersoner, Mandkjøn.					Sønner				Tje- nere.	Finner.	Ialt Mand- kjøn.	Enker				
	Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Føde- raads- mænd.	Hus- mænd.	Til- sam- men	hos			Til- sam- men.				efter				Til- sam- men.
						Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Hus- mænd.					Em- beds- mænd.	Gaard- bru- gere.	Hus- mænd.	Finner.	
*Herø ¹⁾	2	132	-	13	147	-	122	11	133	83	-	363	-	5	-	-	5
*Ulvsten ²⁾	1	173	-	22	196	-	187	19	206	71	-	473	-	2	-	-	2
*Dale ³⁾	1	384	21	43	449	-	343	29	372	144	-	965	1	17	-	-	18
*Sunnelven ⁴⁾	-	149	9	11	169	-	223	13	236	70	-	475	-	5	-	-	5
*Borgund ⁵⁾	5	198	5	138	346	-	208	125	333	130	-	809	1	1	-	-	2
*Gryten ⁶⁾	-	179	5	13	197	-	166	9	175	73	-	445	-	2	-	-	2
*Ørsten ⁷⁾	-	238	2	9	249	-	298	8	306	91	-	646	-	3	-	-	3
*Valle ⁸⁾	2	339	28	31	400	-	235	11	246	106	-	752	-	10	-	-	10
*Vatne ⁹⁾	1	165	7	27	200	-	198	6	204	101	-	505	1	2	1	-	4
Gryten	1	262	-	38	301	5	272	13	290	150	-	741	-	7	-	-	7
Veø Landdistr.	5	739	-	99	843	5	694	49	748	358	-	1 949	-	7	-	-	7
Akerø	4	344	-	110	458	4	294	86	384	211	-	1 053	-	5	-	-	5
*Gimnæs Landdistr.	1	262	-	78	341	-	337	33	370	185	-	896	-	9	-	-	9
*Gangnat ¹⁰⁾	2	191	-	48	241	1	220	24	245	118	-	604	-	3	-	-	3
*Meek ¹¹⁾	3	198	-	115	316	6	238	86	330	137	-	783	1	7	-	-	8
*Sundalen	3	157	-	27	187	6	198	11	215	139	-	541	1	3	-	-	4
*Brøske	1	164	-	45	210	1	170	23	194	152	-	556	-	3	-	-	3
*Halse	1	235	-	97	333	1	281	50	332	191	-	856	-	3	-	-	3
*Smølen ¹²⁾	1	78	-	163	242	2	88	122	212	115	-	569	-	3	2	-	5
*Surendalen	2	261	-	51	314	4	311	35	350	244	-	908	-	5	-	-	5
*Vik ¹³⁾	1	297	-	71	369	1	335	54	390	134	-	893	-	4	-	-	4
Orkedal ¹⁴⁾	2	247	-	123	372	3	389	89	481	213	-	1 066	-	7	4	-	11
Meldal ¹⁴⁾	2	305	-	136	443	4	390	62	456	305	-	1 204	-	17	1	-	18
Opdal	1	231	-	85	317	-	314	52	366	212	-	895	-	15	4	-	19
Støren	7	281	-	86	374	5	375	44	424	272	-	1 070	-	15	3	-	18
Holtaalen	1	173	-	45	219	3	204	29	236	106	-	561	-	5	2	-	7
Melhus	4	239	-	59	302	8	323	45	376	317	-	995	-	11	1	-	12
Bynæsset	4	182	-	112	298	5	243	118	366	192	-	856	-	2	4	-	6
Strinden	4	148	-	171	323	14	182	156	352	257	-	932	1	6	3	-	10

Klæbbu	3	66	-	44	113	1	97	43	141	87	-	341	-	1	1	-	2
Selbu	1	155	-	65	221	5	255	72	332	155	-	708	1	8	10	-	19
Hiteren	4	528	-	221	753	8	551	107	666	460	-	1 879	-	18	20	-	38
Stadsbygden	2	240	-	110	352	5	334	94	433	230	-	1 015	-	6	8	-	14
Ørlandet	2	269	-	93	364	7	351	91	449	219	-	1 032	-	16	9	-	25
Aafjorden	2	150	-	56	208	-	176	38	214	119	-	541	-	8	2	-	10
Bjørnør	2	130	-	54	186	4	190	41	235	119	-	540	-	6	3	-	9
Ytterøen	1	92	-	53	146	3	115	41	159	66	-	371	-	-	-	-	-
Inderøen	6	197	-	155	358	9	209	81	299	254	-	911	1	14	2	-	17
Sparbu	3	182	-	87	272	5	211	34	250	173	-	695	-	9	2	-	11
Stod	3	156	-	56	215	4	252	31	287	88	-	590	1	8	2	-	11
Beitstaden	4	107	-	49	160	11	112	31	154	134	-	448	1	-	-	-	1
Snaasen	1	158	-	23	182	5	201	17	223	79	-	484	1	-	-	-	1
Overhalden	4	338	-	40	382	6	400	15	421	140	-	943	-	13	-	-	13
Fosnæs	2	214	-	76	292	3	251	32	286	141	-	719	1	4	-	-	5
Nærø	4	366	-	122	492	8	405	75	488	257	-	1 237	1	12	-	-	13
Brønnø	3	596	-	195	794	9	789	68	866	410	-	2 070	1	17	2	-	20
Alstahaug	6	1 271	-	390	1 667	11	1 716	263	1 990	872	-	4 529	1	39	6	-	46
Rødø	2	358	-	107	467	4	453	62	519	297	-	1 283	-	18	1	-	19
Bodø	7	619	-	89	715	9	726	35	770	378	58	1 921	1	19	1	-	21
Gildeskaal ¹⁵⁾	1	179	-	29	209	4	176	4	184	110	-	503	-	8	-	-	8
Stegen	4	241	-	36	281	3	310	9	322	217	52	872	1	12	-	-	13
Lødingen	3	285	-	84	372	5	322	55	382	325	244	1 323	1	16	-	2	19
Værø	1	48	-	12	61	3	48	8	59	32	-	152	-	4	1	-	5
Buksnæs	4	242	-	91	337	2	257	31	290	259	-	886	-	7	3	-	10
Hadsel	7	367	-	96	470	10	420	51	481	401	4	1 356	-	24	3	-	27
Dverberg	2	70	-	63	135	5	85	43	133	79	-	347	-	1	1	-	2
Trondenes	7	575	-	225	807	7	696	135	838	719	101	2 465	2	33	9	-	44
Tromsø	4	207	-	59	270	6	278	35	319	223	366	1 178	-	12	3	-	15

1) Herø og Halvdelen af Søvde. 2) Ulvsten og Halvdelen af Hareid. 3) Stranden og Norddalen. 4) Sunnelven. 5) Borgund paa 22 Gaarde nær. 6) Roald, 7 Gaarde af Vatne, 22 Gaarde af Borgund og Engsetdalen af Skodje. 7) Ørsten og Rest af Hareid. 8) Ørskog og Rest af Skodje og Søkvelen. 9) Harham og Rest af Vatne. 10) Del af Thingvold. 11) Kvernæs. 12) Edø. 13) Aure. 14) Heri ikke indbefattet Løkken Kobberværk. 15) Fjerding.

A n m. De med * betegnede er Skibreder.

Tabel 4. Folkemængden 1701 i de enkelte Sogne (forsaavidt den er opgivet).

Præstegjeld og Sogn.	Ialt Mand- kjoen over 1 Aar.	Præstegjeld og Sogn.	Ialt Mand- kjoen over 1 Aar.	Præstegjeld og Sogn.	Ialt Mand- kjoen over 1 Aar.	Præstegjeld og Sogn.	Ialt Mand- kjoen over 1 Aar.
Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt (Forts.).		Nordlands Amt. (Forts.)	
Lunde Præstegjeld:		Ulvik Præstegjeld:		Akerø Præstegjeld:		Bodø Præstegjeld:	
Lunde Sogn ¹⁾	346	Ulvik Sogn	213	Vaagø Sogn	303	Bodø	Fjerding 564
Bakke — ²⁾	194	Graven —	249	Akerø —	386	Skjerstad —	698
Tonstad — ¹⁾	195	Eidfjord —	120	Hustad —	180	Saltdalen —	256
Helleland Præstegjeld:		Eidfjord —	120	Bud —	184	Folden og Kjerringø —	403
Helleland Sogn	380	Ullensvang Præstegjeld:		Søndre Trondhjems Amt.			
Birkrem —	610	Ullensvang Sogn	373	Meldal Præstegjeld:		Stegen Præstegjeld:	
Heskestad —	332	Kinservik —	292	Meldal Sogn	688	Engelø Fjerding	260
Ekersund Præstegjeld:		Odde —	203	Rennebu —	516	Ledingen —	176
Ekersund Sogns Landdistrikt	430	Sund Præstegjeld ⁵⁾ :		Løkken Værk	232	Hammerø —	436
Ogne Sogn	173	Møgster og Østervold Sogn .	354	Løkken Værk	202	Lødingen Præstegjeld:	
Ekersund Strandsted	85	Nordre Bergenhus Amt.		Børseskogn Sogn	238	Hæggestad Fjerding	170
Bø Præstegjeld:		Askevold Præstegjeld:		Løkken Værk	202	Tjeldesund —	444
Nærbø Sogn	103	Hyllestad Sogn	66	Støren Præstegjeld:		Ofoten —	355
Bø —	173	Askevold —	6 ⁶⁾ 558	Støren Sogn	312	Vaagen Sogn	250
Varhaug —	367	Vilnæs —	161	Horg —	334	Gimsø —	104
Ly Præstegjeld:		Øn —	186	Soknedalen —	424	Værø Præstegjeld:	
Ly Sogn	443	Førde Præstegjeld:		Holtaalen Præstegjeld:		Værø Sogn	70
Gjæsdal —	217	Førde Sogn	392	Holtaalen Sogn	128	Røst —	82
Klep Præstegjeld:		Naustdal —	516	Aalen —	187	Buksnæs Præstegjeld:	
Klep Sogn	163	Holse —	157	Singsaa —	246	Flakstad og Moskenæs Sogn	240
Orre —	100	Vefring —	246	Melhus Præstegjeld:		Buksnæs —	217
Bore —	105	Kinn Præstegjeld:		Melhus Sogn	447	Hol —	145
Høiland Præstegjeld:		Svangø Sogn	200	Flaa —	138	Valberg —	59
Høiland Sogn	323	Kinn —	223	Høilandet —	178	Borge —	225
Sandnæs Sogns Landdistrikt	116	Bremanger —	323	Leinstranden —	232	Hadsel Præstegjeld:	
Sandnæs Strandsted	35	Bru —	192	Bynæsset Præstegjeld:		Hadsel Sogn	422
Haaland Præstegjeld:		Holmedal Præstegjeld:		Bynæsset Sogn	322	Sortland —	209
Haaland Sogn	67	Holmedal Sogn	294	Børsen —	378	Bø —	174
Sole —	117	Dale —	434	Budviken —	156	Malnæs —	238
Tjore —	134	Guddal —	165	Hiteren og Hevne Præstegi. ⁹⁾ :		Øksnæs —	241
Malde —	68	Sande —	215	Hiteren Sogn	1190	Langnæs —	72
Hetland Præstegjeld ³⁾ :		Bøgstad —	314	Hevne —	689	Dverberg Præstegjeld:	
Hetland Sogn	152	Vik —	267			Dverberg Sogn	258
Randeberg —	159					Andenæs —	89
Riskekværven —	112						

Hjelmeland Præstegjeld:		Jølster Præstegjeld:		Nordre Trondhjems Amt.		Tromsø Amt.	
Hjelmeland Sogn	360	Aalhus Sogn	345	Ytterøen Præstegjeld:		Trondenes Præstegjeld:	
Fister —	155	Helgeim —	420	Ytterøen Sogn	193	Kvædfjord Sogn	348
Aardal —	219	Selø Præstegjeld:		Mosviken —	178	Trondenæs —	611
Jælse Præstegjeld:		Selø Sogn	540	Inderøen Præstegjeld:		Sand —	184
Jælse Sogn	376	Vaagsø —	276	Saxhaug Sogn	432	Ibestad —	463
Sand —	205	Eid Præstegjeld:		Hustad —	296	Dyrø —	224
Suledal Præstegjeld ⁴⁾ :		Eid Sogn	416	Verran —	183	Berg —	83
Suledals Sogn	368	Stareim —	166	Sparbu Præstegjeld:		Medfjord —	22
Saude —	272	Daviken —	263	Mære Sogn	379	Øiefjord —	12
Nerstrand Præstegjeld:		Rugsund —	345	Henning —	91	Torsken —	176
Nerstrands Sogn	383	Aalfot —	107	Skei —	225	Gisund —	233
Sjørnerø —	183	Hornindal —	253	Stod Præstegjeld:		Hillesø —	109
Vikedal Præstegjeld:		Indviken Præstegjeld:		Stod Sogn	206	Tromsø Præstegjeld:	
Vikedal Sogn	153	Indviken Sogn	236	Kvam —	190	Tromsø Sogn	358
Sandeid —	147	Olden —	344	Egge —	194	Karlsø —	290
Imsland —	136	Utviken —	192	Overhalden Præstegjeld:		Helgø —	170
Skjold Præstegjeld:		Nedstryn —	298	Namdalseid Sogn ¹⁰⁾	145	Skjervø —	360
Skjold Sogn	320	Opstryn —	296				
Vats —	170	Loen —	107				
Toskøen —	251	Gloppen Præstegjeld:					
Strand Præstegjeld:		Vereid Sogn	557				
Strand Sogn	288	Gimmestad —	162	Nordlands Amt.		Heraf Finner:	
Høle —	387	Bredeim —	451	Brønnø Præstegjeld:		Folden Fjerding	58
Finnø Præstegjeld:				Sør-Bindalen Sogn ¹¹⁾	295	Hammerø —	52
Finnø Sogn	273	Romsdals Amt.		Bindalen —	226	Tjeldesund —	146
Talgø —	81	Gryten Præstegjeld:		Brønnø —	388	Ofoten —	98
Rennesø Præstegjeld:		Eid Sogn	85	Vik —	440	Hadsel Sogn	4
Hausken Sogn	118	Vold —	211	Velfjorden —	406	Kvædfjord —	15
Askø —	73	Isfjord —	155	Vegø —	315	Trondenæs —	7
Hvitingsø —	52	Gryten —	182	Alstahaug Præstegjeld:		Sand —	6
Utsten —	28	Kors —	108	Tjøttø Sogn	578	Ibestad —	59
Sørbo —	54	Vegø Præstegjæld:		Alstahaug —	461	Berg —	10
Tysvær Præstegjeld:		Vestnæs Sogn	240	Herø —	383	Torsken —	4
Falnæs Sogn	146	Bolsø —	596	Vefsen —	1383	Tromsø —	27
Ferkingstad —	88	deraf Molde	133	Næsne —	558	Karlsø —	89
Akre —	129	Vegø Sogn	325	Hemnæs og Mo —	1166	Helgø —	21
Bukken —	124	Præstgjord —	228	Rødø Præstegjeld:		Skjervø —	229
Torvestad Præstegjeld:		Rødven —	138	Lurø og Trænen Sogn	401		
Torvestad Sogn	257	Rød — —?)	210	Rødø —	401		
Skaare —	227	Erisfjord —?)	218	Melø —	481		
Utsire —	49	Vistdal —?)	127				

¹⁾ Siredalen Præstegjeld i Lister og Mandals Amt. ²⁾ Nu til Lister og Mandals Amt. ³⁾ Kaldet „Vor Frue Sogn“. Listen er defekt. ⁴⁾ Desuden Røldal i Søndre Bergenhus Amt. ⁵⁾ De øvrige Sogne ikke særskilt. ⁶⁾ Deraf i Sogns Fogderi 173. ⁷⁾ Disse 3 Sogne hørte ifølge Tællingslisterne til Nessets Præstegjeld, men dette blev først oprettet 1740. ⁸⁾ Alene dette Sogn særskilt. ⁹⁾ Opføres som to Præstegjeld, skjønt de først blev skilt 1765. For Strinden, Klæbbu, Selbu og Stadsbygden er Husmænd ikke indført i hvert Sogns Lister, men for hele Præstegjeldet. ¹⁰⁾ Alene dette Sogn særskilt. ¹¹⁾ Hørte i 1701 til Nordre Trondhjems Amt.

Tabel 5. Folkemængden 1701 i Stifter og Amter, fordelt efter Alder.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Landsdele.	1—4	5—9	10—14	15—19	20—24	25—29	30—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75—84	85—94	95—99	100 og	Uop-	Til-
	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	derover.	givet.	sammen.
Stifterne.																	
Af Kristianssands Stift .	1 279	1 485	1 762	1 165	1 145	664	967	1 451	1 316	995	482	176	40	3	-	1	12 931
Bergens — .	4 520	4 948	4 736	3 480	3 348	2 242	3 018	5 122	4 727	3 161	1 576	586	114	10	2	148	41 738
Trondhjems — .	3 012	3 863	3 961	2 963	2 874	1 848	2 495	3 727	3 324	2 454	1 066	368	51	8	8	61	32 083
Af Tromsø — .	1 837	2 419	2 293	1 766	1 705	1 148	1 367	2 081	1 963	1 387	627	226	49	7	7	3	18 885
Tilsammen	10 648	12 715	12 752	9 374	9 072	5 902	7 847	12 381	11 330	7 997	3 751	1 356	254	28	17	213	105 637
Amterne.																	
Stavanger	1 279	1 485	1 762	1 165	1 145	664	967	1 451	1 316	995	482	176	40	3	-	1	12 931
Søndre Bergenhus . . .	1 874	2 016	2 125	1 415	1 367	807	1 324	2 087	1 841	1 280	611	210	35	3	1	28	17 024
Nordre Bergenhus . . .	1 787	2 004	1 855	1 486	1 387	990	1 253	2 074	1 942	1 181	629	276	57	4	1	74	17 000
Romsdal	1 942	2 265	1 963	1 492	1 575	1 034	1 304	2 282	2 083	1 535	685	208	35	8	2	48	18 461
Søndre Trondhjem . . .	1 336	1 682	1 954	1 481	1 361	900	1 194	1 727	1 515	1 092	478	188	26	3	1	-	14 938
Nordre Trondhjem . . .	593	844	800	569	532	359	438	679	670	527	239	72	12	-	5	59	6 398
Nordland	1 501	1 966	1 856	1 400	1 341	888	1 074	1 679	1 626	1 161	499	197	42	5	5	2	15 242
Tromsø	336	453	437	366	364	260	293	402	337	226	128	29	7	2	2	1	3 643
Tilsammen	10 648	12 715	12 752	9 374	9 072	5 902	7 847	12 381	11 330	7 997	3 751	1 356	254	28	17	213	105 637
Deraf:																	
Landbefolkning	10 424	12 430	12 484	9 114	8 797	5 726	7 563	12 035	11 079	7 836	3 672	1 330	247	27	14	213	102 991
Værksbefolkning	123	131	134	142	133	101	136	172	115	65	29	18	4	-	-	-	1 303
Bybefolkning	33	47	48	54	62	34	63	67	46	39	21	3	1	-	-	-	518
Finner	68	107	86	64	80	41	85	107	90	57	29	5	2	1	3	-	825

Tabel 6. Folkemængden 1701 fogderivis, fordelt efter Alder.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Fogderier.	Aldersgrupper.																Til- sam- men.	
	1—4	5—9	10—14	15—19	20—24	25—29	30—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75—84	85—94	95—99	100 og derover.	Uop- givet.		
	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.	Aar.			
Jæderen og Dalerne . .	614	735	875	649	626	331	419	696	642	478	214	80	28	2	-	-	6 389	
Ryfylke	665	750	887	516	519	333	548	755	674	517	268	96	12	1	-	1	6 542	
Søndhordland	474	572	603	381	420	232	327	531	472	335	140	52	6	-	-	21	4 566	
Hardanger og Voss . .	415	477	503	340	305	194	323	491	430	300	131	55	15	1	-	5	3 985	
Nordhordland	985	967	1 019	694	642	381	674	1 065	939	645	340	103	14	2	1	2	8 473	
Sogn	635	721	678	590	503	416	493	861	784	469	239	81	11	1	-	74	6 556	
Sønd- og Nordfjord . .	1 152	1 283	1 177	896	884	574	760	1 213	1 158	712	390	195	46	3	1	-	10 444	
Søndmøre	859	928	756	579	594	445	441	961	944	700	336	100	22	3	-	46	7 714	
Romsdal	395	515	446	306	313	204	246	489	425	345	131	55	5	1	-	-	3 876	
Nordmøre	688	822	761	607	668	385	617	832	714	490	218	53	8	4	2	2	6 871	
Orkedal	347	411	449	307	255	172	239	414	319	285	120	39	3	-	1	-	3 361	
Guldal	326	368	414	327	317	230	322	435	345	216	121	61	12	1	-	-	3 495	
Strinden og Selbu . .	232	350	395	307	314	195	246	327	345	227	105	27	5	-	-	-	3 075	
Fosen	431	553	696	540	475	303	387	551	506	364	132	61	6	2	-	-	5 007	
Inderøen	302	460	451	353	282	207	221	338	336	295	141	48	6	-	2	57	3 499	
Namdal	291	384	349	216	250	152	217	341	334	232	98	24	6	-	3	2	2 899	
Søndre Helgeland . .	542	587	566	447	413	279	333	532	501	398	172	86	16	2	1	-	4 875	
Nordre Helgeland . .	269	403	360	281	275	175	201	370	333	213	100	24	2	-	-	1	3 007	
Salten	404	606	567	361	368	239	300	448	469	312	124	51	10	2	3	1	4 265	
Lofoten og Vesteraalen .	286	370	363	311	285	195	240	329	323	238	103	36	14	1	1	-	3 095	
Senjen og Tromsø . .	336	453	437	366	364	260	293	402	337	226	128	29	7	2	2	1	3 643	
Tilsammen	10 648	12 715	12 752	9 374	9 072	5 902	7 847	12 381	11 330	7 997	3 751	1 356	254	28	17	213	105 637	

